

NOVI RELIGIOZNI POKRETI U ĐAKOVAČKOJ I SRLJEMSKOJ BISKUPIJI

Luka MARIJANOVIĆ, Đakovo

U okvirnu temu ovogodišnjeg teološko-pastoralnog seminara o religijskoj slici svijeta općenito, kršćanstva napose, na kraju drugog i početkom trećeg tisućljeća, uklapa se i tema o novim religioznim pokretima koji su zaživjeli na području Đakovačke i Srijemske biskupije, s posebnim obzirom i na druge i drukčije religiozne pokrete, tj. klasične i nove sljedbe kršćanskog i nekršćanskog podrijetla.

Pastoralni djelatnik danas promatra život Crkve i pokušava se doumiti, kakva će ona biti u budućnosti, ili kakav si život priželjkuje. Odmah treba reći da mi ne počinjemo ni od čega. Crkva je tu, premda u svijetu postaje, čini nam se, sve većom manjinom.

Nastalo je vrijeme religioznog pluralizma. Svatko si miješa svoj »religiozni cocktail«. Zašto je tomu tako i što bismo tu mogli učiniti?! I danas ljude zanimaju pitanja o smislu života. Sve manje ih je onih koji će odgovor potražiti u Crkvi. U knjižarama se nadalje sve češće susreću odjeli s natpisom »ezoterika«. Religiozne teme se susreću u medijima. Naći će se i onih koji će se religioznim simbolima poslužiti u reklamne svrhe. Čak se i velike trgovačke kuće i banke doimaju kao kakvi golemi hramovi...

I. GOLEM PREOKRET U DOBROM I LOŠEM PRAVCU

Mnogi su razlozi što je došlo do naglog procvata religioznosti: velike društvene promjene; sama Crkva zaokupljena svojim problemima katkad djeluje nevjerođostojno; za suvremeno naviještanje evanđelja često nedostaje prikladan jezik...

»Nova religioznost« se očituje kao svojevrsni odgovor na promjene u društvu i u Crkvi u tzv. »obnoviteljskim pokretima«. Ona se istodobno kroz promjene razvija. U tom se slučaju očituje kao neka magična religioznost koja pokušava različitim religioznim tehnikama ovladati problemima svijeta. »Nova religioznost« se kao takva susreće u svim pokretima, vjerskim zajednicama i crkvama.

Društvene promjene uznemiruju mnoge. Radi toga ljudi traže oslonac i utjehu. Neki su od njih toliko zaposleni da silno žude za slobodnim vremenom i izvanrednim doživljajima. Jednima i drugima se religija čini korisnom. Zato sve što se danas događa s religioznošću možemo gledati kao šansu, ali i opasnost. Nadalje, čovjek još nikad nije bio toliko slobodan da se svjesno odluči za nešto. Ali isto tako se još nikad religija nije toliko iskorištavala. Tu naprosto vlada zbrka. Zbivanja su već postala nepreglednim. Puno se danas govori o fundamentalizmu, integrizmu i sljedbama u Crkvi¹, o izazovu svjetonazora.

Nova gibanja mogu završiti izrazitim neuspjehom. Mnoge se ponude na kraju otkriju lažnim. Obećaju puno, ne ispune ništa. Većina ljudi svoje potrebe ionako zadovoljava onim što im nude suvremeni mediji, zatim godišnjim odmorom, kupnjom, ostvarenjem vlastite osobnosti...

Novost je što se ljudi danas više osjećaju autonomnim. Svatko si može pripremiti svoj »religiozni cocktail«. Novo je što se veoma različiti svjetonazori susreću jedni uz druge kao društveno ravnopravni. Novo je i ono što se očekuje od religioznosti: manje se tu radi o Bogu, više o nastojanju čovjeka da sretnije živi. Štoviše, društvo više ne priznaje crkvama monopol nad onim što je stvarno religiozno. Tako se etablirane crkve moraju istinski suočiti s raznovrsnom religioznom ponudom i mnoštvom vjerskih zajednica.

Kršćanske vjernike valja upozoravati na moguće opasnosti. Religioznost koja bi bila uporabiva i korisna, služila bi više bijegu od svega što sa sobom nosi svagdašnji život. Time ona onda gubi svoju društvenu i političku zadaću. Kršćanstvo upozorava na tu zadaću i tako opet postaje kvascem u tijestu suvremenog svijeta, opominje kako se u pravu religioznost ubraja povjerenje u Boga, ali i zadaća oblikovati ovaj svijet.

II. RAZLIČITE SKUPINE UNUTAR CRKVE

Značajno je što se u Crkvi nakon 2. vat. sabora susreću brojni pokreti u koje se po želji svrstavaju kršćani². Ti su pokreti donekle zauzeli mjesto nekadašnjih društava i udruga. Obojeni su više ili manje duhovnim ili političko-društvenim usmjerenjem. Treba li ih shvatiti kao znak slabosti ili osipanja? Ili je to znak nove životnosti i šarenila? Bilo kako bilo, oni upozoravaju na činjenicu da se u Crkvi trude kako bi svaka pojedina od njih ostvarila ili razvila neku dimenziju kršćanskog života i tako oživotvorile evanđelje.

¹ Usp. M. TOMKA, *Fondamentalismo, integrismo e sette nella chiesa*, u: *Concilium* 35 (1999.), br. 1, str.163-171.

U kršćanskoj pobožnosti, kako se već tijekom povijesti oblikovala, pažala se pojmovna dvojnost kojom se nastojalo istaknuti neke prividno nesporne oprečnosti: vrijedi li više predanost Bogu ili predanost čovjeku? Ima li prednost meditacija ili akcija? Treba li bježati od svijeta ili živjeti u svijetu? Što je važnije: ljudsko ili kršćansko? Treba li se odricati sebe ili se pokušati ostvariti kao čovjek? Je li bitno duhovno ili svjetsko, Crkva ili svijet, kler ili laici? Je li po sebi značajnije stvaranje ili otkupljenje? Politička teologija ili duhovna teologija? Mogli bismo dalje nabrajati. Tu postoji nešto zajedničko. Naime, u osnovi su pojmovi naravi ili milosti, naravnog ili nadnaravnog.

Ako se pre naglasi što je suprotno, rastavit će se ono što inače ide skupa. Tako se lako dolazi do jednostrane tvrdnje kako je, npr., ovaj svijet zao ili za spasenje nevažan pa je zato najbolje da se na nj i ne obaziremo. Ili da se, npr., potpuno spasenje može zadobiti molitvom, dok bi naprotiv politički i društveni rad i potrvati samo doveli do nemira u Crkvi. Želimo li riješiti problem, teorijski je tako: rečene suprotnosti se ne smije razdvajati već ih se u njihovom međusobnom odnosu ima negovati. Ne radi se tu o nečemu što je: ili – ili, nego: kao što – tako i. Tako nastupati, nažalost, danas nije uputno niti poželjno. Neki smišljeno traže sukobe, metež, suprotnosti...

Lijep primjer što znači pokret koji nešto dobro želi i poduzima jest karizmatička obnova nastala u SAD-u šezdesetih godina ovoga stoljeća, otkuda prelazi početkom sedamdesetih u Europu. Ona vrši snažan utjecaj. U otuđenom i ravnodušnom društvu, posve nehajnom za Božje, u domeni religije želi uspostaviti pređenu ravnotežu. Budući da za to pojedine zajednice više nemaju osjećaja, nastaju manje skupine. U manjim se skupinama misa slavi u bratskom ozračju i raspoloženju. Manje skupine izvor snage i duhovne okrepe nalaze u zajedničkoj spontanoj molitvi, prije svega u oduševljenom zahvaljivanju Bogu. Očekuju da Boga Božji u njima obnovi i umnoži događaj prve Pedesetnice. Kršćanin tu značajno živi iz svoje vjere. On svjesno doživljava svoje obraćenje pod vodstvom Boga. Predanošću života otvara se Duhu Isusa Krista. Poznat kao katolička karizmatička obnova pokret je htio doprinijeti obnovi usahlih župnih zajednica³.

Crkvenim pokretima v. P. CODA, *I movimenti ecclesiali, dono dello Spirito, Una riflessione teologica*, u: *Rivista di teologia* 40 (1999.), str. 695-716; G. COLZANI, *La comunità cristiana e i movimenti religiosi*, u: *La rivista del clero italiano* 80 (1999.), str. 447-458; ISTI, *Nuova evangelizzazione, sfida comune, Sulla relazione fra Chiesa e movimenti*, u: *La rivista del clero italiano* 80 (1999.), str. 646-665; CH. HEGGE, *I movimenti ecclesiali e la ricezione del Concilio Vaticano II*, u: *Periodica* 88 (1999.), str. 501-532; A. MASTANTUONO, *Comunità cristiana e movimenti ecclesiali*, u: *Rivista di Teologia* 42 (2001.), str. 543-365; PONTIFICIUM CONSILIIUM PRO LAICIS, *I movimenti nella Chiesa, Atti del Congresso mondiale dei movimenti ecclesiali, Roma, 27-29. maggio 1998.*, Vaticano, 1999.; J. RATZINGER, *Crkveni pokreti i njihovo mjesto*, u: *VĐSD* 127(1999.), str. 256-265.

Zamah u molitvenom životu dolazi još iz nekih drugih suvremenih duhovnih pokreta. Tome mnogo doprinosi pokret iz španjolske Crkve. To je »Cursillo« koji nastoji potaknuti kršćane da ožive svoju vjeru i stvarno se obrate, i tako ih osposobi za život u zajednici. Snažan utjecaj vrši i obnoviteljski pokret »Focolarini« iz Italije. Njegovi se članovi okupljaju. Međusobno se bodre u vjeri. Tako na pojedinim mjestima u svojim župnim zajednicama tvore »mala ognjišta« ljubavi i nade Isusa Krista.

Pokraj tih novijih pokreta koji se po svojim ciljevima višestruko isprepliću i preklapaju, nalazi se i niz drugih živih skupina, pokreta i udruga: apostolski pokret Schönstatt-a, itd. To nisu uvijek pokreti, već i stručne udruge i nemaju ništa formativnog što bi privlačilo druge. Posljednjih godina jako su bile tražene duhovne vježbe i obnove, hodočašća, i drugi oblici vjerskoga života. To su sve znaci kršćanske aktivnosti.

Dogodit će se da ponegdje cvate religioznost, ali neoblikovana i nezrela, usmjerena katkad više na neke uzgredne stvari. I koja je po sebi praznovjerna. Potrebno nam je zato preispitati sebe i svoju pastoralnu praksu pa prihvatiti cjelovitu obnovu. Ne smiju se previđati goruća pitanja i njihovo žurno rješavanje. Valja nam gajiti misionarski duh s kojim bismo nadrasli svoje unutrašnje probleme pa se više posvetili ljudima izvan Crkve. Možemo li mi to a da prije toga nismo postigli stvarnu suodgovornost laika u Crkvi?⁴ Pojam laika je tek 2. vat. sabor u punom smislu rasvijetlio (LG 35; GS 43) i dao mu pravo mjesto i značenje izvornog smisla pripadništva Božjem narodu i općem svećeništvu svih članova Crkve (Rim 12,4-7; 1 Pt 2,3-11, Rim 16). Sabor je odredio kriterije po kojima su laici pozvani na svoj specifičan apostolat⁵. Oni studiraju teologiju, angažirani su u apostolatu u Crkvi i društvu, osnivaju svoje laičke organizacije i društva. Bez njih je nezamislivo suvremeno pastoralno djelovanje. Kadgod je Crkva zapustila

³ Usp. D. BUŠIĆ (prir.), *Katolička karizmatička obnova*, u: *Kana* 31 (2000), br. 5, str. 34-35; T. IVANČIĆ, *Shvaćanje Duha Svetoga u karizmatičkom pokretu*, u: N. HOHNJEC (prir.), *Duh Sveti - počelo kršćanskog života i djelovanja*, *Zbornik godišnjeg simpozija profesora teologa u Lovranu 14. i 15. travnja 1998.*, KS, Zagreb, 1999., str. 67-83.; O. KNOCH, *Obnova snagom Božjega Duha*, *Karizmatička obnova katoličkih zajednica: nastanak, namjere, specifičnosti i značenje*, u: *Svesci — Communio* 268 (1992.), br. 75-77, str. 3-7; R. LAURENTIN, *Karizmatička obnova, Katolički duhovci, Njezina budućnost i moguće opasnosti*, KS, Zagreb, 1979.; L. J. SUENENS, *Ponovno otkriti Duha Svetoga, Upoznajte katoličke pentekostalce*, u: *Vrijeme i riječ* 2 (1975.), br. 5., str. 15-18; F. A. SULLIVAN, *Karizme i karizmatička obnova, Biblijsko-teološka studija*, Jelsa, 1984.; B. RUDIĆ, *Katolička karizmatička obnova*, u: *Zvonik* 8 (2001.), br. 6., na Internetu: www.tippnet.co.yu/zvonik/801/ZV24.html i 811/ZV24.html

⁴ Danas već imamo kvalificiranih laika koji mogu odgovoriti nekim pastoralnim potrebama vjernika. Oni djeluju kao opće svećenstvo a ne kao suradnici iz nužde. O laičkim ustanovama kod nas usp. A. POLEGUBIĆ, *Laičke ustanove u Hrvatskoj u svjetlu ekleziologije Drugoga vatikanskog sabora*, u: *VĐSB* 126 (1998.), str. 250-253.

⁵ Usp. N. ŠKALABRIN, *Crkvena zajednica i strukture suodgovornosti*, u: *VĐSB* 125 (1997.), str. 779-784.

pomoć općeg svećenstva u apostolatu, bilo je to na štetu širenja evanđelja. U takvim je slučajevima ona znala potražiti pomoć ne kraljevskog svećenstva već pomoć kraljeva i svjetovne vlasti što je skupo morala plaćati.

Valja nam se osvrnuti na početke Crkve i na Isusov primjer. Dva tisućljeća provjerenog kršćanstva jasno upozoravaju kako smo uvijek nazadovali kad god smo se udaljili od evanđelja i nekritički priklanjali neotkupljenom svijetu. Ubuduće će evanđelje više no ikad biti još mnogo važnije. Upravo je zbog toga 2. vat. sabor htio Crkvu pripremiti za novo tisućljeće, pomladiti je, očistiti od svega što se u njoj neizbježno nataložilo kroz vjekove. Sabor je želio pokazati njezino novo lice. No, naše vrijeme nije vrijeme početaka pa se zato ne smijemo vraćati na početke kršćanstva, jer su ta vremena davno prošla. Ipak, počeci su Crkve ishodište i nadahnuće na koje se trajno pozivamo.

Crkva je rasla i nazadovala od samih početaka. Svagda je nastojala suvremenije izložiti Isusov put, a ne neki drugi. Trudila se izložiti sliku o Bogu Ocu kako ju je Isus objavio. Uložila je sve da istakne program evanđeoskog života. Tako je Isus, koji se nije prepustio napastima pustinje, obilježio put evangelizacije u svakom vremenu.

Crkva ima povoljnih prilika i sredstva predstaviti se svijetu i biti mu svjetlo (Mt 5,13-16). Zadaća joj je više od svega, ne samo što bolje i jasnije otkrivati i isticati temeljne zasade kraljevstva Božjega, već ih ispuniti i ostvariti. Tako će najbolje upućivati na samu svoju bit, na veličinu otajstva sveobuhvatnog spasenja u Crkvi što ga je Bog ostvario po Kristu (Ef 3,3-14). Dužnost kršćana je naučiti i usvojiti Božji naum spasenja ostvaren u Crkvi i više i bolje shvaćati kako je Bogu snažno stalo da se svi ljudi spase i spoznaju istinu (Ef 1,15-23). Briga o vlastitoj pojavi i potrebi evangelizacije nužne su. To nastojanje ima biti uvijek odraz evanđelja.

Prije nego se naljutimo na druge koji nas vide, ili nas mogu vidjeti a da se pritom baš ne potrude puno, pogotovo ako su još »neupućeni ili nevjernici« (usp. 1 Kor 14,23) pa onda o svojim dojmovima govore i pišu, trebamo vidjeti kakvu sliku pružamo sami o sebi? !

III. POKRETI I UDRUGE U ĐAKOVAČKOJ I SRIJEMSKOJ BISKUPIJI

Mnoštvo pitanja i pastoralnih ponuda i prijedloga kako efikasnije navješćivati evanđelje raspravit će naša 2. biskupijska sinoda đakovačka i srijemska⁶. Ne može nam biti svejedno jesmo ili nismo »pismo Kristovo« (2 Kor 3,3) koje mogu čitati i poznati svi ljudi. Crkva se ne suoblikuje svijetu pasivno. Ona je i

mora biti evanđeoska, vidljivo evanđeoska, pa ne izbjegava novost i radikalnost evanđelja, što nas može zbuniti.

Članovi pojedinih skupina, pokreta i udruga već su progovorili sami o sebi i svojim duhovnim nastojanjima⁷. Nije bez razloga što se u radnim materijalima za rečenu biskupijsku sinodu, kad se govori o pokretima i udrugama u evangelizaciji, susreću dva radna lista. Jedan je bio pripremljen za razgovor u skupinama bez nazočnosti članova udruga i pokreta o pregledu i prosudbi postojećeg stanja, o njihovim pozitivnim i negativnim stranama⁸. Drugi radni list je za razgovor upravo s članovima takvih udruga i pokreta.

Želimo dati prikaz o tome kako na temelju vlastitih spoznaja tako i uvida drugih u našu stvarnost. Nema još pouzdane studije koja bi istražila razloge nastajanja i rasta ovakvih zajednica i udruga. Držimo da članovi takvih udruga mogu sami dobro izvijestiti o svome pogledu na suvremenu Crkvu, bezuvjetno bez težnje da u prvom redu prikažu sami sebe. Njihovo svjedočenje potiče na razmišljanje o putu same Crkve⁹.

I ranije je bilo laičkih pokreta u Crkvi. Posebno je ta problematika došla na vidjelo na 2. vat. saboru u Dekretu o apostolatu laika (*Apostolicam Actuositatem*). Sad se voli isticati kako apostolski pokreti nisu nezamjetljiva manjina. Realnim se procjenjuje da na svijetu ima oko 80 milijuna katolika koji surađuju u takvim skupinama ili su pod njihovim utjecajem. Iz njihovih redova dolazi velik broj duhovnih zvanja što samo potvrđuje njihovu snagu¹⁰.

⁶ Pitanje o pokretima i udrugama u evangelizaciji, i koji su najvažniji pokreti i udruge u nas prisutni, raspravljalo se na sjednici Predzbiterskog vijeća Đakovačke i Srijemske biskupije 27.02.1995. Izvješće s te sjednice v. Đ. HRANIĆ, Pokreti i udruženja u Crkvi, u: *VĐSB* 123 (1995.), str. 205-206; o tumačenju kan. 298-329 *Zakonika kanonskog prava* i rješavanju konkretnih nejasnoća v. N. ŠKALABRIN, Vjernička društva, u: *VĐSB* 123 (1995.), str. 206-215.; o odnosu svećenika prema vjerničkim laičkim udruženjima v. PAPINSKO VIJEĆE ZA LAIKE, *Svećenik u laičkim udruženjima, Bit i poslanje*, KS (Dokumenti 95), Zagreb, 1995.; o pokretima i udrugama u evangelizaciji v. GRUPA AUTORA, *Evangelizacija, Radni materijali za biskupijsko savjetovanje* (drugi dio), br. 5, Đakovo, 1999., str. 48-58.

⁷ Katolički laici su se 8.11.1999. u svečanoj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku na susretu katoličkih laičkih udruga i pokreta predstavili mjesnoj Crkvi i široj javnosti. Uz brojne uglednike susretu je bio nazočan đakovački i srijemski biskup msgr. dr. Marin Srakić. Usp. A. J., Osijek, u: *VĐSB* 127 (1999.), str. 838.

⁸ Prvotni *Radni materijali za biskupijsko savjetovanje, Evangelizacija (drugi dio)*, str. 53-56. Objavljeno poslije kao Udruge i pokreti u evangelizaciji, *Evangelizacija, Radni materijal za prvo sinodsko zasjedanje, Đakovo, 15. do 18. listopada 2000.*, Đakovo, 2000., str. 77-84.

⁹ U pozivu od 2.11.1999. za sudjelovanje na susretu katoličkih laičkih udruga i pokreta u ime organizatora mr. Ivica Bašić među ostalim piše: »Pridružujući se proslavi velikog jubileja 2000.-te godine, mi katolički laici želimo kročiti u treće tisućljeće kao znak nade za svakog čovjeka i kao izabrano sredstvo u rukama Stvoritelja u obnovi kulturnih, humanih i moralnih vrednota. Stoga želimo svoj rad i svoje poslanje predstaviti, kako široj društvenoj javnosti, tako posebice partikularnoj Crkvi đakovačkoj i srijemskoj«.

Na ovom području teško je biti objektivan. Tako u nekim župnim zajednicama nema formalnih katoličkih udruga ili članova nekih pokreta, ali zato tu ima hodočašća, bogatih vjerskih pučkih običaja, pjevačkih zborova... Poznato je koliko se naši župnici trude oko permanentnog obrazovanja vjernika, pa za njih preduju tribine, predavanja o laičkim udrugama, i sl. Ako se o nečemu ne govori ne piše previše, to ne znači da se nešto ne događa ili ne postoji, nešto što je za sebe kvalitetnije i bolje nego bilo što drugo.

Od demokratskih promjena prije Domovinskog rata preokrenuo se društveni položaj svih nas. Nešto slično se dogodilo na religioznom području. Radi se o procesu koji nije lako snimiti. S druge strane s povećanim pastoralnim nastojanjima polje rada postalo je još mnogo teže. Mnogo se toga događa čemu se lako otkriti duhovnu stranu.

Možda će tko god istražiti tko je prvi u nas počeo širiti i zagovarati karizmatičke pokrete i kako su se udomili ovdje. Već sama činjenica da ih ovdje ima govori i pokazuje da mi nismo Crkva koja je zatvorena u sebe već Crkva otvorena svijetu pozitivnim duhovnim strujanjima. Ako su neki seminari obnove vjere upitni, jer odavna ih crkvena vlast zabranjuje¹¹.

Nakon općeg pogleda na različite skupine unutar Crkve, navodimo ovdje neke poznatije i jasnije profilirane na području Đakovačke i Srijemske biskupije. Treba imati na umu što su hrvatski biskupi rekli o važnosti katoličkih društava. Na svoga zasjedanja u listopadu 1996. biskupi su preporučili svećenicima da se bave mladež u katolička društva: „Konstatirajući činjenicu da su mladi sve više prepušteni izazovima suvremenih sredstava zabave i da je sve manje organizacija koje se bave isključivo mladeži, biskupi također pozivaju crkvene djelatnike da započnu osnivati društva koja će promicati ideale, zdrav rast osobnosti i predrednu čistoću mladih. Posebno se traži od župnika da mlade uključuju u katoličke organizacije“ (11. plenarno zasjedanje HBK u Đakovu od 2. do 10.1996.).

Od brojnih obnoviteljskih pokreta u Crkvi danas, na našem su području najvažniji:

1. Apostolat molitve;
2. Euharistijski pokret mladih;
3. Fokolarini (Djelo Marijino - Pokret fokolara);

¹¹ Usp. P. J. CORDES, *Nicht immer das alte Lied, Neue Glaubensanstöße der Kirche*, Bonifatius, Paderbronn, 1999., str. 10.

¹² O održavanju, odnosno o zabrani „Katoličkih seminara“ v. okružnicu đakovačko-srijemskog biskupa Marina Srakića br. 1000/2001. od 22.05. 2001. svim župnim uredima i redovničkim zajednicama na području Đakovačke i Srijemske biskupije. Tko želi više saznati o karizmaticima u Hrvatskoj s darom ozdravljenja, može posjetiti web stranicu www.sveti-duh.hr

4. Frama;
5. Franjevački svjetovni red;
6. Grupa pomirenja;
7. Hrvatska udruga katoličkih gospodarstvenika;
8. Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara;
9. Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih radnika;
10. Hrvatsko katoličko liječničko društvo;
11. Križarska katolička organizacija;
12. Mali tečaj – Kursiljo;
13. Marijina legija;
14. Pjevačko društvo sv. Josipa u Osijeku;
15. Pokret krunice za obraćenje i mir;
16. Savez bez imena;
17. Schönstattski pokret;
18. Suradnice Krista Kralja;
19. Vjera i svjetlo;
20. Zajednica »Molitva i Riječ«;

Pokušale su se ucijepiti:

21. Neokatekumenski put;
22. Opus Dei.

1. Apostolat molitve

Po krštenju svi su vjernici, laici, redovnici i redovnice, dionici Kristove svećeničke, kraljevske i proročke službe. Kao takvi poslani su od Gospodina na apostolsko djelovanje, svaki pojedinac već prema vlastitom zvanju. Unutar tog općeg apostolskog poziva apostolat molitve tvori privatnu međunarodnu udrugu vjernika; danas ih ima u svijetu oko 35 milijuna članova, koji se po svakodnevnom prikazivanju samih sebe sjedinjuju s euharistijskom žrtvom u kojoj se neprekidno vrši djelo našeg otkupljenja. Sjedinjujući se tako životno s Kristom, o čemu ovisi i plodnost apostolata, oni sudjeluju u spasenju svijeta.

Apostolat molitve nastao je u Francuskoj, a nacionalno tajništvo za Hrvatsku nalazi se u Zagrebu. Nove statute odobrio je Pavao VI. 27.03.1968. Organizacija je čvrsto usidrena u crkvenu strukturu. Glasilo apostolata molitve je „Glasnik Srca Isusova“.

Svrha udruge, danas već s raznim sekcijama za mlade, za muževe, za bolesnike, za sjedinjenje kršćana, itd. jest svakodnevnim prikazanjem samoga sebe,

svojih
Božje
Otac
nužno
prida
dubin
tako o
ta, iz

pokre
noj o
ima p
za sva
života
dišnje
sadrž
u zre
euhar

slo: »
brošć
o čes
bolje
mlad
Euha
pokre

o a
(ur.),
molitv
Hrvats
prosuca
1999.
Intern
http://
C
http://
Intern
Vidi j
46-47.

svojih molitava, djela i trpljenja, kroz povezanost s euharistijom pridonijeti rastu Božjeg kraljevstva prema nakanama koje za pojedine mjesece određuju Sveti Otac i biskupi mjesne Crkve. Sjedinjenje s Kristom, vrhovnim svećenikom, važno iziskuje prisan odnos s njim po osobnoj ljubavi, pa apostolat molitve stoga pridaje osobitu važnost štovanju Srca Isusova. Vjernici po tom štovanju poniru u dubinu otajstva Kristove ljubavi i stječu intimniji udio u pashalnom otajstvu te tako odgovaraju ljubavi kojom je naš Spasitelj, žrtvujući sama sebe za život svijeta, iz svoga probodenog Srca dao život Crkvi (Iv 19,34)¹².

2. Euharistijski pokret mladih

Kad se govori o *Euharistijskom pokretu mladih* (ili *Mladeži euharistijskog pokreta* — MEP) radi se zapravo o suvremenoj međunarodnoj katoličkoj odgojnoj organizaciji. U njoj se okupljaju djeca i mladi sve do odrasle dobi. Članova ima preko dva milijuna. Kao što naziv pokreta kaže, u središtu mu je Euharistija, za svakog kršćanina važna, a napose članovima pokreta ona je središte duhovnog života i svake druge djelatnosti. Naime, svaki pokret vođen je jednom središnjom intuicijom koja daje ton i usmjeruje njegovu pedagogiju i odgojne držaje. Tako euharistija pomaže mladom čovjeku da se najprije osobno izgradi zrelog kršćanina, kako bi sudjelovao u apostolskom poslanju i postao ono što euharistija inače znači: razlomljeni kruh za druge, za novi Božji svijet¹³.

Euharistijski pokret mladih datira još iz 1910. Sv. Pio X. uzeo je sebi geslo: »Sve obnoviti u Kristu«. Svojom jednostavnošću srca, siromaštvom i hrabrošću on je pobudio kršćanski život u vjernika, napose poznatim dokumentom o Eucharistiji i ranoj sv. pričesti koja se dopušta i djeci. Da bi se papinski dokument što prije proveo u djelo, već je 1917. u Francuskoj bilo pokrenuto okupljanje djece i mladeži radi promicanja euharistijskog života, tzv. „*Croisade eucharistique*“ — *euharistijska križarska vojna*. To se ondje događalo u svezi s općim crkvenim pokretom Apostolata molitve. Ivan XXIII. tražio je 1960. da pokret promijeni

¹² O apostolatu molitve v. *Predstavljanje vjerničkih društava, pokreta i skupina*, u: S. BALOBAN (ur.), *Zbor hrvatskih vjernika laika*, Zagreb, 1993., str. 153-155; V. MIKLOBUŠEC, *Apostolat molitve s Kristom na djelu spasenja*, Zagreb, 1993; A. POLEGUBIĆ, *Laici u Crkvi i društvu u Hrvatskoj od 1900.*, *Njihova duhovnost, crkvena i društvena pozicija i njihove institucije na temelju sudbe Drugoga vatikanskog sabora*, Lepuri, 1999., str. 54-55; *Statuti Apostolata molitve*, Zagreb, 1989. O kratkom povijesnom pregledu i što je *Apostolat molitve - apostolsko poslanje* vidi na Internetu: <http://public.srce.hr/isusovci/am.html> ili Na izvorima MEP-a: *Apostolat molitve*, <http://www.ivan.merz.ffdi.hr/mep/apostolat.htm>

¹³ O pedagoškom programu MEP-a: *Slaviti i živjeti euharistiju*, v. na Internetu: <http://www.ivan.merz.ffdi.hr/mep/program.htm> O povijesti pokreta i kako je nastao vidi na Internetu: http://www.ivan.merz.ffdi.hr/mep/sto_je_mep.htm ili <http://ffdi.hr/ivan-merz/mep/> ili još I. JAGODIĆ, *Udruge i postojeći modeli rada s mladima*, u: *Kateheza* 21 (1999), br. 1., str. 14-17.

ime i uzme novo „Euharistijski pokret mladih“. Pokret je proširen u preko pedeset zemalja svijeta. Ideje euharistijskog pokreta mladih prisutne su u Hrvatskoj od 1922. kad ih je iz Francuske donio Ivan Merz, danas sluga Božji. Te su ideje živjele u katoličkim organizacijama Orlovstvu i Križarskoj organizaciji. Međutim, na 12. svjetskom danu pokreta MEP-a u Parizu 1997. sudjelovalo je 75 mladih članova iz Hrvatske. Zagrebački nadbiskup msgr. Josip Bozanić je tom prigodom poželio: „Neka Pariz bude početak jednog novog pokreta mladih u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini!“ U Zagrebačkoj, Požeškoj te Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji (u Osijeku, u rezidenciji oo. isusovaca, u Ivankovu, Štitaru i Vođincima) pokret je započeo svoje djelovanje 1997.

Euharistijski pokret mladih naslanja se na odgojni program utemeljen na euharistiji koja se ne samo slavi već se po njoj i živi. Euharistija je vrelo i vrhunac kršćanskog života. Za takav je život ona izvor jedinstva. Ona s Kristom slavi Božju ljubav za sve nas. Slavljenjem božanskog kruha koji se lomi i dijeli za život svijeta, članovi su pokreta također u zajedništvu sa svima s kojima žive pa s njima slaviti euharistiju i po njoj živjeti nije dosta tek sat ili dva tjedno već svaki dan, cijeli život. Zbog toga je euharistija srž odgojnog programa ovog pokreta i daje mu polet i dinamiku u svim pothvatima.

Četiri su područja koja usmjeruju djelovanje pokreta, od kojih je svako ujedno odgojni cilj. Ponajprije promiče *sudjelovanje u životu kroz izražavanje*, što uključuje odgoj za autonomiju i odgovornost, za zajednički život i komunikaciju. Na drugome je mjestu *učenje molitve*, tj. *interiorizacija*, a sastoji se od odgoja za transcendenciju i otkrivanje Isusa Krista. Slijedi *produbljenje vjere*, tj. *formacija*, koja uključuje odgoj za kršćansku vjeru: dublje upoznavanje Sv. pisma i života Crkve. Napokon slijedi *otvaranje drugima*, a to je onda *akcija*, koja znači odgoj za solidarnost, za konkretno zauzimanje, za ispravan susret s realnošću. Iz svega potom slijedi kršćanski apostolat. Povezivanjem ta četiri cilja i razvijanjem uravnoteženog sklada među njima potvrđuje se identitet ovog pokreta kao odgojnog i apostolskog.

Međunarodni značaj pokreta očituje se u povezanosti s takvim zajednicama iz drugih zemalja. Budući da je euharistijskom pokretu odgojna svrha pokrenuti djecu i mlade, tome služe redoviti tjedni susreti koji se odvijaju po određenom obliku, uz redoviti euharistijski život. Osnovna jedinica pokreta naziva se ekipa ili društvo, a broji između 5 do 7 članova. Ekipe su organizirane prema dobnim skupinama. Upriličuju se za njih duhovne vježbe, hodočašća, putovanja i taborovanja¹⁴. Članovi održavaju svoje sastanke u klimi prijateljstva.

¹⁴ Euharistijski pokret mladih predstavili su u HNK u Osijeku 8.11.1999. prof. Elizabeta Anić, te studenti Ivana, Svjetlana i Mario. Duhovni vođa pokreta je o. Božidar Nagy DI. iz osječke rezidencije DI.

slušanja i povjerenja, gdje svatko može otvoreno govoriti o sebi i svojim iskustvima bez straha da će biti neshvaćen. Mladi, gledajući što se oko njih zbiva, polako se otvaraju jedni drugima i svijetu, postaju svjesniji onoga što u njemu treba mijenjati. Kroz promatranje, djelovanje i sudjelovanje ekipa postaje mjestom života i kršćanske formacije, po slušanju Božje riječi, kroz otkriće evanđelja, po iskustvu osobne i zajedničke molitve. Euharistijski pokret je velika pomoć župnome katekumenzatu, za odgoj mladeži, za aktivniji odgoj djece u vjeri i za vjeru.

3. Djelo Marijino Pokret okolara

Nazivamo ih obično fokolarini¹⁵. Gibanje fokolara (focolare = ognjište, dom) počelo je u Trentu 1943. u jeku 2. svjetskog rata. Nekoliko djevojaka okupljenih oko Chiare Lubich gledajući kako u ratnim strahotama propadaju ljudski ideali, pa i oni najplemenitiji, izabiru za svoj jedini ideal Boga koji ne prolazi. Ne pomišljaju na neku organizaciju, program ili što slično. One samo žele »živjeti Evanđelje«, »ispuniti u svakom času« volju Božju. Ali postupno, pod trajnim nadzorom Crkve, sve se to razvija u jedan pokret koji se širi na sve kontinente i postupno dobiva svoju fizionomiju. Proširen je u 184 države, s više od 80.000 internih članova, s milijun i pol pristaša i više milijuna simpatizera¹⁶. Proces oblikovanja još ni do danas nije završen: unutar ovoga gibanja niču nove grane, novi pokreti. Sve u svemu: to je udruga vjernika, privatna i univerzalna s papinskim pravom. U Hrvatsku su došli 1961., u Đakovo svakako prije 1965.

Duhovni sadržaj pokreta sažet je u istinama: Bog je naš *ideal*. Zato uvijek u »sadašnjem času« treba ispuniti *volju Božju*, posebno *novu zapovijed*, zapovijed ljubavi. Po uzajamnoj ljubavi »*Krist je u našoj sredini*«.

Fokolarinski se pokret ne može smatrati katoličkom akcijom¹⁷. Prvi mu je cilj vlastito posvećenje, život po evanđelju. To je nužni apostolat svih kršćana našeg vremena. Treba proživjeti kršćanstvo u punini. Time se, više nego riječima, propovijeda Evanđelje a duše pridobivaju za Krista¹⁸.

¹⁵ Usp. K. HEMMERLE, Što pokreće pokret fokolarina?, u: *Svesci - Communio* 26 (1992), br. 5-77, str. 8-12.

¹⁶ Usp. predstavljanje *Djela Marijina* v. S. BALOBAN, *nav. dj.*, str. 158-159; M. KALANJ, Chiara Lubich i Pokret fokolara, *Avantura jedinstva*, u: *Kana* 31 (2000.), br. 4, str. 34-36. I. ŠEŠO, *Djelo Marijino*, u: *Veritas* 20 (1981), 2,26-28; 3,26-28.

¹⁷ Katoličku akciju je 1905. osnovao Pijo X., a Pijo XII. ju je preporučio vjernicima čitavog svijeta. Njegovo djelovanje nosi vjerski i crkveni značaj. Naime, pored apostolata koji pripada laicima bez nekakvog zahvata crkvene hijerarhije, i jer izrasta jednostavno iz njihova „biti kršćanin“ i jer je nepače s tim „biti kršćanin“ identičan, postoji i jedna „neposrednija suradnja laika s apostolatom hijerarhije“: Katolička akcija i slične forme jednog više ili manje službenog apostolata laika.

Djevojkama su se kasnije pridružili mladići, pa onda oženjeni. To je dosad jedini slučaj u Crkvi da i oženjeni mogu polagati trostruke zavjete. Kasnije im se priključuju svećenici. Gibanje mladih »Gen« (generazione nuova = novi naraštaj) pridružilo se 1966. Škol. god. 1967/1968. »Gens« (novi naraštaj u sjemeništima). Valja naglasiti da je to pokret rođen od laika i koji upravo laicima u Crkvi vraća važnost onda kad se crkvene strukture nisu još dosta brinule o laičkom apostolatu.

Uz fokolarine, koji su svezani zavjetima i koji žive u fokolarima, postoje i tzv. volonteri, dobrovoljci, koji nastoje promicati svrhe pokreta ostajući pritom usred svijeta. Rade na jačanju duhovnog jedinstva, da bi učinili što djelotvornijim i vidljivim kršćansko zajedništvo u župi i biskupiji. Duhovnu formaciju dobivaju na čestim zajedničkim sastancima. Uz njih postoje i simpatizeri. To su oni koji prihvaćaju duh pokreta i nastoje ga ostvariti u svojoj sredini, ali nemaju nekih posebnih veza s drugima.

Foklarinsko gibanje je pokrenulo i nekoliko drugih pokreta¹⁹. Među ostalim »Župski pokret« za oživljavanje komunitarnog života u župi, »Obiteljski pokret« za oživljavanje nadnaravne ljubavi u obitelji, te uz njih »Pokret zaručnika«, itd²⁰. Postoje u njemu 22 ogranka.

4. Frama

U nekim franjevačkim zajednicama, kod nas u Belišću, Osijeku, Slavonском Brodu..., djeluje *Franjevačka mladež - Frama*.

To je udruga mladih koja se u Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini pojavila početkom devedesetih godina ovog stoljeća sa željom da u okviru Franjevačkog svjetovnog reda izgrađuje svoju duhovnost u novim društvenim okolnostima²¹.

¹⁸ To nastoje ostvariti i kroz umjetnički izraz, spoj glazbe, teksta, pjesme, pokreta, plesa, svjetla, scene, što ostvaruju njihove dvije vokalno - instrumentalne skupine - muška *Gen Rosso*, i ženska *Gen Verde*. Opširnije u: M. JAKOVLJEVIĆ, *Gen Verde* u Zagrebu, u: *Kana* 32 (2001.), br. 5, str. 9.

¹⁹ Pavao VI. je za pokret fokolara rekao kako je to »Stablo tako bogato i plodno«, stablo s dvadeset i dvije grane, S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 158.

²⁰ Dalje obavijesti o *Djelu Marijinom* vidi A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 55-56.; B. RUDIĆ, *Djelo Marijino - Pokret foklora*, u: *Zvonik* 8 (2001.) na Internetu: <http://www.tippnet.co.yu/zvonik/761/ZV23.html> i [771/ZV/23.html](http://www.tippnet.co.yu/zvonik/771/ZV23.html) Na predstavljanju Katoličkog laičkih udruga, zajednica i pokreta koje su predstavile svoje djelovanje u HNK u Osijeku 8.11.1999. pokret je predstavio dipl. ing. graditeljstva Niko Miklavž Hribar. Djelo Marijino ima svoj mjesečnik »Novi svijet«, a izlazi već 36 godina u Ljubljani.

²¹ O Frami v. I. JAGODIĆ, Udruge i postojeći modeli rada s mladima, u: *Kateheza* 21 (1999.), br. 1, str. 49. O inicijativama i projektima Frame v. na Internetu: www.ofm.hr/frama/projekti.htm

Frama se sve više razvija i širi. Inače je bez povijesnog naslijeđa, a hrani se naukom 2. vat. sabora koji je pružio sve mogućnosti Crkvi da se otvori suvremenom svijetu i u evangelizaciji se posluži svim modernim sredstvima koja svijet nudi. Mladi žele biti nazočni sa svojim kršćanskim franjevačkim i mladenačkim zanosom, u svim porama društva i Crkve. Svoju duhovnost udruga ostvaruje konkretnim zauzimanjem na područjima života koja odgovaraju njenom mladenačkom stanju.

Frama posebno naglašava duhovnu obnovu mladih (»Mladi za mlade«). I nudi duhovnu obnovu Domovine, napose u karitativnim i ekološkim djelatnostima. Poznata je franjevačka karizma ljubiti čovjeka i prirodu.

U vremenu koje je obilježeno jakim sukobima i nepovjerenjima Frama želi biti i znak mladima, svjedočenje u svijetu i Crkvi, ističući ponovno vrijednosti bratstva, mira, ljubavi, i to življenih u crkvenoj zajednici s cijelom franjevačkom obitelji.

Udruga je rasprostranjena po svim franjevačkim provincijama u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Ima svoje specifične oblike i strukture života, ima svoje vrijeme i prostore za sastajanja, svoje sadržaje i težnje života, te svoju metodiku i način pristupa ljudima i problemima. Frama ustrojstveno jedinstveno djeluje preko Nacionalne središnjice pod pokroviteljstvom Vijeća franjevačkih zajednica na nacionalnoj, provincijskoj i mjesnoj razini. Svaka razina ima svoje vijeće koje zajedno s predsjednikom vijeća prati i usklađuje rad i djelovanje Frame. Postoje i duhovni asistenti Frame. Udruga broji ukupno oko 3000 članova.

Frama ima svoj nacrt statuta »Oblik života«, koji je u fazi eksperimentiranja još od 1992. Ima svoj list »*Tau, list franjevačke mladeži*«, koji izlazi četiri puta godišnje već kroz više od osam godina i povezuje sva naša bratstva mladih. Nacionalna središnjica redovito izdaje tjedne kateheze za mlade u glasilu za mlade »Susret«. Uz to Frama ima svoj godišnji nacionalni susret kroz tri dana, koji okuplja oko 1500 mladih. Za ministrante izlazi u Zagrebu već više od pet godina »*Framin*«, *ministrantski glasnik* kao dvomjesečnik.

Mladež se okuplja svakog tjedna da u pjesmi i molitvi proživljava radost franjevaštva²². U okviru nekih franjevačkih zajednica se ističu i neformalne skupine. Tako kod oo. franjevaca u Osijeku u Tvrđi postoji *Karitativna udruga „Kruh Svetog Antuna*,, koja djeluje kao franjevački Karitas u Osijeku, u Tvrđi, i koja svojim redovitim mjesečnim odricanjem pomaže siromašne i potrebne. Malenim, ali redovitim mjesečnim prilogom, podržavaju akciju pružanja duhovne i materijalne pomoći najpotrebnijima. Trude se pronaći stare, nemoćne i nepokretne među siromašnima i dostaviti im humanitarnu pomoć u stanove. Vode bri-

gu o telefonu nade, koji je otvoren za građanstvo svakog dana, osim nedjelje i blagdana.

5. Franjevački svjetovni red

Još od ranije nam je dobro poznat *Franjevački svjetovni red*, koji potječe iz vremena sv. Franje Asiškoga²³, ustanovljen u njegovu nadahnuću i djelovanju. Sv. Franjo je osnovao tri franjevačka reda: prvi za redovnike, drugi za ženske, nazvane klarise po sv. Klari, a treći red za ljude u svijetu. Zato se Franjevački svjetovni red dugo nazivao »Treći red sv. Franje«, njegovi pripadnici »trećoreci«.

Dobio je naziv »franjevački« jer osobe što ulaze u to zajedništvo žele po primjeru sv. Franje radikalno živjeti po evanđelju: nastoje evanđelje unijeti u život i život u evanđelje. Franjevačke svjetovnjake ili svjetovne franjevce prožima Franjin duh. Žive u svijetu, u svojim obiteljima i bave se redovitim staleškim dužnostima. Osim onih iz tzv. trećih samostanskih redova, članovi se ne povlače u samostane ili slične zajednice. Govori se nadalje o trećem »redu«, jer se radi o crkvenoj instituciji. Crkva naime potvrđuje takav način života i daje mu potrebne okvire, obrede, potvrđuje pravilo, itd. i računa na uzoran život, na svjedočenje i molitvu članova FSR-a. Posljednje njihovo pravilo potvrdio je Pavao VI. 24.06.1978.

Franjevački svjetovni red je organizirano zajedništvo prošireno po cijelome svijetu. Računa se da ima preko 1.500.000 članova i kandidata. Na čelu reda je internacionalno vijeće u Rimu. Svaki narod ima svoje nacionalno vijeće, s mogućnošću daljnje podjele po regijama. Kod nas je to po franjevačkim provincijama i samostanima. Članovi se nazivaju braćom i sestrama. Tako se ne samo nazivaju nego i osjećaju. Svoje konkretno zajedništvo proživljavaju u manjim bratstvima i zajednicama koje su povezane s franjevačkim samostanima i župama. U vodstvo zajednice redovito je uključen svećenik – franjevac kao asistent.

²² Primjera radi spominjemo da u Osijeku u Tvrdi kod oo. franjevaca to biva četvrtkom u 19,30h. Tu mladi nedjeljom sudjeluju pjesmom u večernjoj svetoj misi. Zajednica ima 30 članova i više simpatizera. Posjećuju bolesnike, a humanitarnom akcijom izrade i prodaje božićnih čestitki pomažu štice u domu za nezbrinutu djecu »Klasje«. Članovi Frame sudjelovali su na susretu mladih u Širokom Brijegu, Trsatu i Franjevačkom maršu. Nisu se odazvali prigodom predstavljanja katoličkih laičkih udruga u Osijeku 8.11.1999. Ali su zato izvršno predstavljeni na stranicama Interneta na adresi <http://www.ofm.hr/frama>, gdje su navedena njihova izdanja, adresar, inicijative i projekti nacionalne središnjice (projekt za animatore, ekološki, informativni i karitativni projekt), novosti iz njihovih bratstava, itd. Vidi još A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 58.

²³ O Franjevačkom svjetovnom redu, njegovoj povijesti, nazivu i sl. vidi na Internetu. Vidi također: S. LICE, *Franjevački svjetovni red*, u: S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 162-163.; A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 57-58.

Svrha reda jest život po evanđelju po primjeru sv. Franje. Nastojeći što intenzivnije živjeti duhovnim životom članovi ovog reda postaju prikladniji za sudjelovanje u životu i poslanju opće Crkve: služe u Crkvi i pomažu širenju evanđelja. Ističu kako su spremni na najponiznije pomaganje u svim poslovima svoje crkvene zajednice. Pripravni su na svako dobro djelo, osobito u karitativnom djelovanju. Bore se za mir, njeguju ekumenizam, podupiru sva ekološka nastojanja, žele biti uzorni u svojem obiteljskom životu, odgovorni i zauzeti u svojim društvenim obvezama i radnoj sredini... Zato je skoro svako bratstvo organizirano u različitim skupinama od molitvenih, karitativnih do one apostolske. Održavaju svoje mjesečne skupštine i druge sastanke koji služe svrsi samoga reda. Osim što postoji niz knjiga o franjevačkoj duhovnosti i duhovnom životu, prikladno sredstvo informiranja i rasta ovih zajednica je njihov časopis »Brat Franjo«²⁴.

Nakon 2. svjetskog rata Franjevački svjetovni red nije bio dokinut od državnih vlasti, ali je u vrijeme komunizma ostao na starim strukturama i doživio veliku stagnaciju. Na našem govornom području u osam franjevačkih provincija djeluje oko 150 bratstava s ukupno oko 12.000 članova. To znači u nas u Slav. Brodu, Osijeku, Vinkovcima..., npr., sada franjevački duh uz samostan u Osijeku promiču 24 člana i 7 novaka.

6. Grupa pomirenja

Molitvena *Grupa pomirenja* nastala je u nas 1993. nastojanjem nekoliko mladih koji su na poziv jednog od braće iz Taizéa, brata Richarda, sudjelovali na Europskom susretu mladih u Beču 1992/1993.

Ekumensku zajednicu braće u Taizéu osnovao je brat Roger još 1940. Premda je pomirenje među kršćanima u srži taizejskog poziva treba istaknuti da ono nije nikada svrha samo sebi. Ekumenskoj zajednici je svrha da kršćani budu kvasac pomirenja među ljudima i povjerenja među narodima, te postizanja mira na zemlji. Od 1957. Zajednica braće u Taizéu prihvaća sve brojnije mlade iz Europe, a zatim i s drugih kontinenata²⁵.

Mladi sudjeluju u susretima što traju tjedan dana. Usmjereni su prema traženju vjerskih izvora. Tisuće hodočasnika svaki se dan skupe da bi barem nekoliko sati proveli u Taizéu. Međunarodni susreti okupe ljeti svakoga tjedna

²⁴ Usp. *Franjevački svjetovni red*, kao prilog časopisa »Brat Franjo«, 14 (1990.), br. 2.; N. VUKOJA, Komentar Pravila FSR-a, u: *Brat Franjo* 14 (1990), br. 1, str. 5-6; br. 2, str. 5-6.

²⁵ O Taizéu v. I. JAGODIĆ, Udruge i postojeći modeli rada s mladima, u: *Kateheza* 21 (1999.), br. 1, str. 50.

između pet i sedam tisuća mladih što intenzivno tragaju za smislom života. Na susretima se znade okupiti mladih iz 35 do 60 zemalja svijeta. Mladi se u Taizéu okupljaju oko središnjeg sadržaja: kako naime povezati vjeru i kršćansku zauzetost, unutrašnji život i ljudsku uzajamnost.

Organizirana hodočašća mladih u Taizé ne podržavaju stvaranje formalnog pokreta oko Taizéa, već ih samo ohrabruju i potiču kako bi oni postali i ostali što učinkovitiji hodočasnici mira, zagovornici pomirenja u Crkvi i stvaranja povjerenja među narodima. To postižu svojom zauzetošću u svojoj konkretnoj životnoj sredini, u svojoj stambenoj četvrti, u svojoj župi, i to povezani sa svim naraštajima, od najmlađih do najstarijih. Kao sastajališta tijekom hodočašća povjerenja Taizé odabire katedrale u kojima se susreću i mole tisuće mladih, a na konačište ih primaju po župama velikih gradova. Na kraju svake kalendarske godine na susretu se okupi više desetaka tisuća mladih u nekom europskom gradu istočne ili zapadne Europe²⁶.

Jednom riječju, Taizé traži načine i simbole koji govore i koji unatoč suvremenim teškoćama navješćuju dolazak proljeća za Crkvu koja je u srcu čovječanstva »zemlja pomirenja, zemlja davanja i jednostavnosti«. U Đakovačkoj biskupiji molitvena Grupa povjerenja djeluje kao jedina ekumenska skupina mladih. Na molitvi se okupi petnaestak osoba, svake srijede u rezidenciji Družbe Isusove u Osijeku tijekom cijele godine, zatim u Đakovu, itd. Molitva se obavlja na način kako to biva u Ekumenskoj zajednici u Taizéu. Uzimaju se predložene teme za razmišljanje u skupovima, pjevaju se meditativne pjesme, čitaju se biblijski tekstovi. Npr. pročita se neki psalam i odlomak evanđelja, te nekoliko različitih manjih meditativnih i molitvenih tekstova.

Mladi su iz cijele Slavonije već sudjelovali na nekoliko europskih hodočašća. Mladi iz jedne skupine su povezani s drugim takvim skupinama. Podržavaju vezu i s drugim sličnim skupinama, napose onih ekumenskog usmjerenja. Angažiraju se također i u bogoslužju²⁷.

7. Hrvatska udruga katoličkih gospodarstvenika

Stvaranjem samostalne države Hrvatske i promjenom društveno-ekonomskog sustava dolazi do korjenitih promjena u hrvatskom društvu na svim područjima društvenog djelovanja. Početni zanos, vjera, darivanje, ljubav i

²⁶ Tako se na susretu u Wrocławu u Poljskoj od 28.12.1989. do 2.01.1990. okupilo 50.000 mladih iz cijele Evrope. Usp. *Pismo iz Taizéa* za god. 1990. *Izvori povjerenja, Specijalan broj 1989.*, str. 1.

²⁷ Na predstavljanju katoličkih laičkih udruga u Osijeku 8.11.1999. Grupu pomirenja i njezino djelovanje predstavila je studentica Martina Volarević.

trava za Hrvatsku tijekom rata i oslobađanja, počinje blijedjeti. Onaj polet naravno izvojevanom slobodom zbog ponašanja loših pojedinaca i čitavih skupina pada s vremenom zamjenjuje malodušnost i očaj, čak nepovjerenje i nesigurnost. Kao jaka moralna snaga i nezaobilazni čimbenik društva u toj situaciji Katolička crkva želi dati svoj doprinos prevladavanju svih teškoća. Kao takva ona postaje sve zanimljivija u javnom životu.

Kršćani gospodarstvenici se pitaju kako uspješno javno djelovati, osobito kako postupati u politici i gospodarstvu, te kako pritom sačuvati svoj moral, vjerovati u svoje kršćansko dostojanstvo. Izvorište im je djelovanja i povezivanja na temeljima socijalnog nauka Katoličke crkve. U vremenima tranzicije i teške gospodarske krize stalo im je do dobra njihovih obitelji, poduzeća, grada, županija i naroda, kao i svih ljudi dobre volje. Na umu im je stalno riječ Ivana Pavla II. Hrvatima: »Dužni ste dati novo lice svojoj domovini!«

Kao odgovor zahtjevu vremena Katolička crkva među ostalim potiče i pruža pobude radu pojedinaca i udruga. Tako je nastala Hrvatska udruga katoličkih gospodarstvenika sa sjedištem u Zagrebu, osnovana 11.10.1996. Želeći svoju djelatnost voditi u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava, vodstvo Udruge zatražilo je od HBK da na temelju crkvenih odredbi prizna HUKG kao privatno vjerničko društvo u Crkvi. Statut Udruge je HBK doista odobrila na zasjedanju od 11.-13.03.1997. »ad experimentum« za vrijeme od tri godine. Ogranak u Osijeku osnovan je također prije tri godine. Takav ogranak postoji i u Đakovu i Slav. Brodu.

Svrha udruge, koja je inače nevladina i nestranačka udruga građana vjerna što slijedi učiteljstvo Katoličke crkve u promicanju katoličkog nauka u gospodarskoj stvarnosti naše zemlje i ne ide za vlastitom gospodarskom koristi, jest promicati katolički društveni nauk i pomoći uspostavi pravednog poretka na društvenom i gospodarskom području. Socijalni nauk Crkve u svojoj biti odgovara na pitanja koja se postavljaju na globalnoj razini, a protuteža je liberalističkom konceptu tržišta protestantskoga tipa, gledano s gospodarskog aspekta. Svoje teološke postavbe ima u Kristovu nauku jednakosti među ljudima, tj. pravedne jednakosti, koja se očito ne temelji na tome da manji dio u društvu ima sva dobra a veći dio gotovo ništa. Premda će razlika uvijek biti između bogatih i siromašnijih, odnosno siromašnih i siromašnijih, u društvu ipak ne bi smjelo biti takvih razlika koji su zakonom zaobiđeni i s kojima se sustavno manipulira s mnogih strana ili koje se preskače.

Zato poduzetnik, koji je i kršćanin, nastoji, koliko je to samo više moguće, ljude i probleme promatrati s Božjeg stajališta. Osim što stvara dobra i koristi, on radi na ostvarenju općeg dobra i brine se za dobro budućih naraštaja. Hrvatska udruga gospodarstvenika npr. u Osijeku broji četrdesetak članova, među koji-

ma ima takvih koji ulažu veoma mnogo žara za dobro udruge, a ima i takvih koji su u njoj na razini običnih promatrača.

Da bi postigla svoju svrhu, na razini Hrvatske HUKG s drugim udrugama i zakladama organizira okrugle stolove o otvorenim pitanjima rada i zapošljavanja, o nezaposlenosti. Održavaju se susreti s predstavnicima ogranaka međusobno, s predstavnicima javnog i crkvenog života. Održavaju se također i duhovni seminari. Osječki ogranak djeluje pod geslom: Vjerom i radom! Ogranak u Osijeku se uključuje u animiranje svojih članova kao i drugih zainteresiranih koji se povode za njihovim principima, za pokretanje kreditnih linija²⁸, itd. HUKG ima svrhu u okviru svojih mogućnosti pomoći uspostaviti i primijeniti pravedan poredak na društvenom i gospodarskom području.

8. Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara

Katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara ima svoj ogranak u Osijeku. Osnovan je 14.02.1998. Društvo okuplja medicinske sestre, tehničare i druge djelatnike u zdravstvu radi njihovog duhovnog i strukovnog usavršavanja, te osobito promicanja kršćanskih načela u zaštiti zdravlja pučanstva i očuvanju ljudskog života od začeca do naravne smrti.

Broj učlanjenih medicinskih sestara je trenutno 77. Članovi se društva nalaze pod nebeskom zaštitom BDM koja se i inače štuje kao »zdravlje bolesnih«. Dan društva je 11. veljače, koji se slavi kao spomendan Gospe Lurdske, a ujedno i kao svjetski Dan bolesnika. Svoje odnose prema crkvenim vlastima društvo uređuje preko HBK. Sve je usklađeno s propisima Zakonika kanonskog prava. Udruga ima svoga duhovnog savjetnika.

Obveze su članstva živjeti životom vjere i promicati vrednote kršćanskog života. Članovi se redovito susreću u Osijeku (u rendgen sali u bolnici) svakoga prvog ponedjeljka u mjesecu uz duhovno razmatranje koje im pomaže u radu s bolesnicima, umirućima i odbačenima. Tom prigodom se raspravljaju aktualnosti u društvu. Najmanje se dvaput godišnje poduzima duhovna obnova. Poduzi-

²⁸ O HUKG-u na predstavljanju u Osijeku 8.11.1999. rad ogranaka Udruge u Osijeku predstavio je predsjednik dipl. oec. Jerko Arambašić. Duhovni im je savjetnik profesor moralne teologije na Teologiji u Đakovu dr. Vlatko Dugalić. Udruga je počela izdavati svoj bilten sa zadaćom edukacije članova gospodarstvenika i njihovih simpatizera. O kodeksu vjerskoga ponašanja HUKG-a, o Statutu udruge te pravilniku o ustrojstvu HUKG-a opširnije vidi u brošurici: *Hrvatska udruga katoličkih gospodarstvenika*, Zagreb, 1997. i na stranicama Interneta na adresi: <http://www.sf.hr/hukg/statut1.htm>. O udruzi HUKG v. članak u biltenu Ministarstva povratka i useljništva, br. 15. od travnja 1998. na Internetu: www.mpu.hr/bilten/15/16.htm

maju se hodočašća u domaća i strana marijanska svetišta. Posebno se svečano slavi sveta misa u bolničkoj kapeli na Dan bolesnika. Istoga se dana obavlja u Kliničkom bolničkom centru u Osijeku znakovitiji obilazak bolesnika.

Društvo surađuje s drugim katoličkim udrugama u Osijeku. Sudjeluje u radu Druge sinode biskupije Đakovačke i Srijemske, podupire ideju i trudi se u radu na otvaranju hospicija i organizaciji palijativne skrbi u Osijeku. Društvo ima svoj znak. Osim službenog znaka svoje nadahnuće pronalazi u Isusovoj pripodobi o milosrdnom Samaritancu koja završava riječima: »Idi pa i ti čini tako!« (Lk 10,29-37)²⁹.

9. Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih radnika

Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika osnovano je 25.05.1993. u Zagrebu. Ogranak u Osijeku osnovan je već 25.10.1993. Svojim dekretom od 28.01.1994. priznala ga je HBK kao privatno vjerničko društvo u Crkvi. Ogranak u Osijeku je djelovao do početka 1997. bez konkretnog plana i programa. Članovi su se okupljali u manjem broju. Odabirom zgodnijeg vremena za susrete povećao se broj članova što je onda uvjetovalo pristanak matičnog Hrvatskoga katoličkog društva prosvjetnih djelatnika iz Zagreba da se temeljem pravila tog društva i dopuštenjem Biskupskog ordinarijata u Đakovu ono stvarno i osnuje u Osijeku 13.02.1997.

Društvo je s prvim članovima odmah postalo, po uzoru na zagrebačko društvo, strukovno privatno vjerničko društvo u Katoličkoj crkvi. Zadaća mu je poticanje duhovne izgradnje članova, promicanje vjerničke, etične, pedagoške, strukovne i znanstvene izobrazbe članova. Otvoreno je također za ostale sudionike u odgoju i obrazovanju. Daje poticaj za upoznavanje i proučavanje dokumenata crkvenoga učiteljstva što se odnose na ulogu i položaj vjernika u društvu, osobito na području odgoja, školstva, znanosti i kulture. Osječki se ogranak zalaže za skladno, pozitivno djelovanje svih odgojnih faktora u društvu, te se izjašnjava o značajnim socijalno-etičnim pitanjima u društvu, u duhu općeljudskoga morala kako ga tumači Katolička crkva.

To društvo u okviru svojih mogućnosti pokreće molitvene, liturgijske i biblijske susrete za svoje članove. Organizira predavanja javnoga tipa za sve prosvjetne i druge djelatnike Osijeka. Unutar toga društva djeluju sekcije: za duhovne vježbe, biblijske susrete, za izdavačku djelatnost koja priprema i izdaje »Zrnce«, te sekcija za javno priopćavanje. Posebice je aktivna sekcija za karita-

²⁹ Udrugu je na predstavljanju spomenutih udruga u Osijeku predstavila predsjednica ogranka HKDMST-a Katica Smažil.

tivnu i humanitarnu djelatnost pružanjem potrebite pomoći u obliku besplatnih instrukcija iz prirodoslovne grupe predmeta učenicima Doma Ugostiteljske škole u Osijeku. Misao vodilja društva od samog početka djelovanja jest trud i nastojanje *biti* između Božje riječi i djelatne ljubavi³⁰.

10. Hrvatsko katoličko liječničko društvo

Zalaganjem u radu i entuzijazmom prim. dr. sc. Josipa Palića i o. Pere Mijića DI, te svih članova inicijativnog odbora, osnovan je ogranak HKLD na skupštini od 12.04.1997. u rezidenciji Družbe Isusove u Osijeku. Na osnivačkoj skupštini već su bila registrirana 32 člana, a tijekom iste godine pristupilo je još 20 drugih liječnika i zdravstvenih djelatnika. Danas društvo broji ukupno 74 člana, od kojih ih je 30 veoma aktivnih.

Svrha obrazovanja stručno-vjerske udruge je opravdana. Još je moderna Hipokratova prisega. Danas se još više nastoji oko samoizgradnje svakog liječnika i njegova karizmatiskog djelovanja u uporabi vlastitih sposobnosti i stručnog znanja pri liječenju bolesnika.

Zadaća i djelatnost članova HKLD-a jest pobuda na etično-moralnu, zdravstvenu i stručnu izobrazbu svih članova, prema potrebi vremena i nauku Katoličke crkve. Tu je njegovanje poštovanja ljudske osobe, tj. svakog bolesnika, vlastiti primjer u svjedočenju vrednota kršćanskog života, briga za dostojanstvo liječnika i drugih zdravstvenih djelatnika. Među ostalim razvija i proširuje svoju djelatnost i na karitativno područje, trudi se poboljšati odnos liječnik – pacijent u skladu s etično-moralnim, zdravstvenim i stručnim normama HKLD-a³¹. Katoličko društvo liječnika postoji i na europskoj (FEAMC) i međunarodnoj (FIAMC) razini³².

Svrha društva se postiže stručnim predavanjima. Članovi društva su formirali priručne biblioteke na nekoliko odjela Kliničke bolnice u Osijeku s knjigama nabožnog značaja. Osnovana je Ambulanta za bol u sklopu hospicijskog pokreta pri KBC u Osijeku. Članovi društva povremeno vrše preglede bolesnika

³⁰ Na predstavljanju u Osijeku predstavnicom društva je bila dr. Spomenka Kovač. Tom prigodom istaknuta su imena osnivača iz Osijeka. Vidi još A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 46-47.

³¹ Na predstavljanju i susretu katoličkih udruga u Osijeku izvješće o radu ogranka HKLD-a u Osijeku podnio je prim. dr. Josip Palić. Društvo ima svoj časopis: Glasnik hrvatskoga katoličkoga liječničkog društva.

³² O djelovanju HKLD-a usp. Još M. PERAIĆ, Hrvatsko katoličko liječničko društvo, u: S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 173-176; O tom društvu vidi također Adolf POLEGUBIĆ, Hrvatsko katoličko liječničko društvo, na Internetu: <http://www.hic.hr/dom/297/dom14.htm> ili A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 4-46.

u Domu umirovljenika. Uključili su se također i u rad Druge biskupijske sinode Đakovačke i Srijemske: Organiziraju posjete zagrebačkih studenata medicine Osijeku, osnovali su liječnički pjevački zbor. Jedna od članica društva dobila je alternativnu Nobelovu nagradu za mir. Društvo održava mjesečne susrete u rezidenciji Družbe Isusove u Osijeku.

11. Križarska katolička organizacija

Za mnoge naše suvremenike križarstvo je ostalo nepoznato. Neki o nje-mu imaju i potpuno krive informacije. Bivši komunistički režim je, progoneći sve što je hrvatsko i katoličko, zlonamjerno izjednačavao ovu katoličku odgojnu organizaciju sa skupinama hrvatske vojske koje su nakon 1945. nazvane istim imenom. Križarska katolička organizacija je svojim odgojnim djelovanjem označila prvu polovicu dvadesetog stoljeća Crkve u Hrvata. Iz te su organizacije potekla brojna duhovna zvanja i izgrađeni katolički laici. Neki misle da je to dio prošlosti koju treba ostaviti na miru. Nažalost, u toj obnovljenoj organizaciji iznenađuje nesnalazjenje, pa i podjele, a da nisu pravo ni zaživjeli. Treba što prije pristupiti barem prikupljanju povijesne građe za povijest hrvatskog katoličkog pokreta i hrvatske Katoličke akcije i poticati mlade povjesničare na obradbu pojedinih organizacija, njihovog djelovanja kao i djelovanja istaknutih pojedinaca³³.

Rad je organizacije obnovljen 1992. Prva redovita godišnja skupština nakon pedeset godina održana je 16.12.1993. Tada je donesen obnovljeni statut Križarske organizacije, usklađen s novim crkvenim propisima i dokumentima nastalim za vrijeme i nakon 2. vat. sabora. HBK je 6.06.1994. uz manje izmjene prihvatila i odobrila obnovljeni statut Križarske organizacije. Križarska društva su se počela obnavljati u cijeloj Hrvatskoj, pa tako i u našoj biskupiji, npr. u Donjim Andrijevcima, Đakovu, Garčinu, Otoku, itd. Glasilo križarske organizacije je „Križarska straža“ obnovljena 1993.

Svrha „križara“, kako je ugrađeno u Statutu organizacije, jeste okupiti i odgojiti zdrave katoličke snage za rad na vlastitom posvećenju i izgradnji i općoj vjerskoj i vjersko-prosvjetnoj obnovi narodnoga života po načelima evanđelja. Cilj im je, dakle, duhovna obnova naroda u duhu evanđelja i nova evangelizacija. Budući da ima ideju, veliku tradiciju, provjerene metode, organizacijsku struk-

³³ Usp. L. ZNIDARČIĆ, Pregled katoličkih svjetovnih organizacija u Hrvatskoj do konca II. svjetskog rata, u: S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 144-152.; B. NAGY, *Hrvatsko križarstvo, Pregled osnivanja, razvoja i obnove Križarske katoličke organizacije u Hrvatskoj*, Zagreb, 1995.; A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 50-51; o orlovima i križarima v. I. JAGODIĆ, Udruge i postojeći modeli rada s mladima, u: *Kateheza* 21 (1999.), br. 1, str. 46.

turu i duhovnost, napose njegovanje sakramentalnog i molitvenog života, iskustvo i velike uzore, križarstvo ima budućnost³⁴.

Istini za volju treba reći, da su križari od 1997., kad je križarima isteklo dopuštenje ad experimentum, u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji prerasli u Euharistijski pokret mladih.

12. Mali tečaj — kursiljo

Kursiljo je katolički pokret kojega je 1949. u Španjolskoj inicirala skupina angažiranih katolika, laika i svećenika, potaknutih uznemiravajućim pitanjem: Ako je kršćanin čovjek koji je otkupljen, zašto taj kršćanin i ne izgleda otkupljen?

Kursiljo, pokret za obnovu Crkve, ima svoje svrhe. To je pokret, a ne organizacija, koji želi: posvijestiti kršćaninu značenje njegova krštenja, dozvati ga sebi kako bi prihvatio sebe, drugoga i Boga. Želi ga povesti u euharistijsko zajedništvo, pravo crkveno zajedništvo, ističući mu kako je Bog nastanjen u njemu. Želi ga uvesti u radostan i hrabar apostolat i posvjedočiti mu kako se može radošno živjeti otkupljenje upućujući ga na model kršćanskog života. Može se reći da je Kursiljo pokret koji posebnom metodom omogućuje doživljaj bitnoga u kršćanskoj vjeri.

Kursiljo je donio svoj program. Kako bi ostvario ciljeve, organizira se trodnevni program koji djelomično nalikuje duhovnim vježbama. Zbog originalne metode koristi se naziv *Kursiljo* ili *Mali tečaj*³⁵. Mali je tečaj *kratki tečaj kršćanstva*.

Što se tiče metode rada valja reći da su sudionici, njih obično 25 do 35, okupljeni na jednom mjestu kroz tri puna dana, od jutra do večeri, u ozračju srdačnog zajedništva, slušaju nagovore laika - suradnika (4-5) i svećenika (1-2), koje možemo usporediti sa zajedničkim razmatranjima. Nakon svakog nagovora slijedi razgovor na temu u manjim skupinama (5-6 sudionika). Svaki dan se moli, pjeva i slavi euharistija. Svakom se sudioniku pruža prilika, ne samo da se pomiri s Bogom, nego da otvoreno razgovara s dušobrižnikom. Dok traje Mali tečaj bivši polaznici, kao i mnogi samostani, osobito oni kontemplativnog načina života, mole za milosni uspjeh svakog pojedinog tečajja.

³⁴ Usp. A. POLEGUBIĆ, *Križarska organizacija*, na Internetu: <http://www.hic.hr/dom/298/dom17.htm> ili: ISTI, *nav. dj.*, str. 50-51.

³⁵ Usp. J. G. CASCALES, *Mali tečaj — Kursiljo*, Zagreb, 1984., str. 3.; ISTI, *Isus Krist - Izazov svijetu*, Zagreb, 1975., str. 4.

To je evangelizacija u srcu same Crkve. Stvaranje i doživljaj zajedništva je praktično za sve sudionike događaj koji ostavlja najdublji dojam. Valja napomenuti da Kursiljo ne želi izdvajati vjernike iz župe već ih upravo probuditi da se angažiraju u svojoj župi. Sudionicima malog tečaja pomaže se doći do vjerskog držanja iz kojeg slijedi zauzetost za Crkvu kao za nešto sebi vlastito. Iz zajedničke brige za Crkvu pozvani su da prema svojim mogućnostima surađuju u župi, u različitim apostolskim skupinama i organizacijama. Različiti susreti nakon malog tečaja, kao što su susreti prijateljske zajednice ili jednodnevne obnove, potiču i održavaju budnost duha odlučne vjere te održavaju pojedinca u zajednici istomišljenika.

Sudionici se na trodnevnim seminarima mogu susresti sa živim Bogom i naći duševni mir, otkriti prava prijateljstva i iskusiti što znači zajedništvo u Crkvi. Kursiljo nudi tečajeve za mlade do 23 godine, za odrasle kao i za sve skupine sudionika: studente, odgojitelje i prosvjetne djelatnike, prognanike, invalide, udovice rata, roditelje poginulih i nestalih, članove župnih vijeća i župnih zborova.

No, Kursiljo je napose ponuda za mlade. Kursiljo za mlade bio je preporučan od strane Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske koje se u svojem dopisu od 21.01.1998. upućenom svim srednjim školama, preko županijskih ureda za prosvjetu, kulturu, obavještavanje, šport i tehničku kulturu, očitalo o svojoj suglasnosti s njegovim održavanjem, te izdalo dopuštenje za izbičavanje učenika s nastave u vrijeme trajanja tečaja. Suradnja je bila postignuta na jednostrano zadovoljstvo, budući da se radi o buđenju, osvješćivanju i promicanju duhovnih kreposti među mladima. Inače pokret je raširen u više od pedeset zemalja svijeta³⁶.

13. Marijina legija

Marijina legija kao katolička apostolska zajednica laički je pokret koji danas unatoč strogim pravilima, osobito trajne samokontrole, ima svoje centrale u preko 2000 biskupija svijeta. Osnovao ju je Franko Duff uoči blagdana Marijina rođenja, 7.09.1921., kad se okupilo u irskom glavnom gradu Dublinu 15 osoba

³⁶ Za eventualnu suradnju može se obratiti na adresu: Kuća Malog tečaja - Kursiljo, Leskovački put 15, 10251 Hrvatski Leskovac; o pokretu v. više E. BONNIN, M. FERNANDEZ, *Entstehung und Methodik des Cursillo*, ADC, Wien, 1974.; GRUPA AUTORA, *Iz punine Duha*, Zagreb, 1990.; *Kursiljo - Mali tečaj radosnog naviještanja kršćanstva, Smjernice za suradnike*, KS, Zagreb, 1974.; H. UHLEN, *Uvođenje u osnovno iskustvo kršćanstva*, Zagreb, 1980; A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 1-10; I. ŠEŠO, Mali tečaj kršćanstva, u: *Veritas* 20 (1981), br. 4, str. 26-28; br. 5, str. 26-28; opširnije o Kursilju kod nas v. S. TADIĆ, *Suvremeni eklezijalni pokreti u Katoličkoj Crkvi u Hrvata (Sociološka analiza s posebnim osvrtom na Mali tečaj - Kursiljo)*, Zagreb, 1997; J. VRANJIC, Kursiljo mali tečaj kršćanstva, u: *Život* 40(1985), str. 51-70.

koje su pod Marijinim vodstvom htjele raditi za Boga³⁷. Zapitali su se: »Što bismo mogli učiniti da Bog bude više ljubljen u svijetu?« Najprije su zazvali Duha Svetoga, izmolili kronicu pred okićenim kipom Bezgrešne Djevice Marije, te odlučili poći, kao apostoli u dvoje, posjetiti bolesnike velike gradske bolnice. Zatim su ugovorili novi susret idućega tjedna. Nisu ni slutili da će tako postati osnivači djela toliko značajnog za širenje kršćanstva i ožvljavanje vjerskog života³⁸.

Ime i naziv Marijina legija je preuzela od rimske legije. Oružje Marijine legije jesu molitva, žrtva i apostolski rad. Članovi Marijine legije su od početka obilazili bolnice s neizlječivim bolesnicima i pomagali im u njihovim teškim tjelesnim i duševnim potrebama. Kasnije su svoj rad proširili na druge ljude. Uspjeh nije izostao, pa su nastajale brojne druge skupine.

Takav oblik apostolata, koji kao takav nije unaprijed planiran, prihvatili su mnogi s velikim pouzdanjem u majčinski Marijin zagovor. Tijekom jedne generacije proširio se po cijelom svijetu i danas broji do deset milijuna članova u tisućama skupina. U mnogim je zemljama, napose u Kini, darovala Crkvi brojne mučenike.

Marijina legija je sada međunarodni katolički pokret sa svrhom da pod vodstvom svećenika surađuje u poslanju Crkve: širi vjeru i spašava duše. Legionari su poslušni Kristovu nalogu da pronose radosnu vijest svakom stvoru, nastoje ljudima govoriti o Bogu i Kristu Otkupitelju. Legionari to čine u uskoj povezanosti s Marijom, koja je po Duhu Svetom začela Spasitelja. Kao Majka Kristova postala je pod križem Majkom Kristove braće, Majkom Crkve. Legionari žele poput Marije u bližnjima prepoznati Krista i služiti mu. Zato je to djelo i nazvano »Marijinom legijom«.

Značajno je za njih da se tjedno susreću na zajedničku molitvu i obavljaju točno određeni apostolski rad. Time ispunjavaju svoju legijsku dužnost protumačenu u njihovu priručniku, koji ih uvodi u marijansku duhovnost i daje im praktične upute za apostolat. Na taj način ispunjavaju zahtjeve 2. vat. sabora u čijem se dekretu o laičkom apostolatu zrcale mnoge misli iz priručnika Marijine legije. Tamo stoji: »Svim je kršćanima časno breme da porade kako bi božansku poruku spasa spoznali i primili svi ljudi posvuda po zemlji« (AA 3), tj. nametnut im je časni teret suradnje.

Osnovna jedinica Marijine legije je prezidij. To je župna skupina vjernika koja pod vodstvom ovlaštena župnika stoji Crkvi na raspolaganju. Nekoliko pre-

³⁷ Usp. H. FIRTEL, *Život za Krista*, UPT, Đakovo, 1990., str. 113.

³⁸ Usp. *Priručnik Marijine legije*, Alma-print, Zagreb, 1993., str. 1.

zidija obuhvaćeno je na dekanatskoj, dijecezanskoj ili državnoj razini. Vrhovno vodstvo je legijski koncilij u Dublinu.

Aktivni članovi sudjeluju na tjednim susretima prezidija gdje se nakon zaziva Duha Svetoga moli krunica. Slijedi kratko duhovno čitanje iz priručnika. Potom se podnose izvješća o radu, o izvršenom zadatku. Prosječno dva sata tjedno članovi obavljaju dušobrižnički rad po nalogu župnika ili druge crkvene vlasti. Slijedi zatim catena legionis, koja se uglavnom sastoji od Bogorodičina Magnifikata, te slijedi nagovor svećenika ili predsjednika. Prije završne molitve svaki član dobiva, po dva zajedno, zadatak za cijeli tjedan. Susret traje najduže sat i pol. Za mlade ispod 18 godina postoje posebne skupine. Njihov radni zadatak traje jedan sat. Ima i vjernika koji žele rad Marijine legije podupirati molitvom. Mogu joj pristupiti kao molitveni članovi. Ne dolaze na susrete i ne dobivaju radne zadatke.

Marijina legija stoji Crkvi na raspolaganju za svaki dušobrižnički ili socijalni rad, osim davanja materijalne pomoći, skupljanja novca i političkog djelovanja. To se u praksi većinom odvija tako da se vrše kućni posjeti novim župljanima, mladim bračnim parovima, roditeljima, mladim katolicima, bolesnim, starijim i osamljenim osobama. Zatim se obavljaju posjeti u bolnicama, mirovinskim domovima, zatvorima. Vršiti se poduka obraćenicima, potvrđenicima i prvopričesnicima. Obavlja se priprema bolesnika na primanje sakramenata i dolazak svećenika. Tu je nadalje vođenje dječjih skupina. Zatim je tu briga za strance, izbjeglice. Rznose se pozivi od praga do praga na župne priredbe, misije... Tu se još ubraja traženje novih članova i širenje katoličkog tiska i letaka.

S nakanom da se pridobiju ljudska srca kako bi im se mogao pokazati put Bogu, a ako su već vjernici da ih se još više približi Bogu, nastala je Marijina legija i u Osijeku 5.07.1987. u rezidenciji Družbe Isusove. Do 1997. nastalo je desetak prezidija kurije Osijek u Osijeku, Strizivojni, Ladimirevcima i Otoku. Legionari su među prvima pohađali naše izbjeglice i prognanike u vrijeme Domovinskog rata 1991.-1995³⁹.

14. Pjevačko društvo sv. Josipa u Osijeku

Premda imamo vrijedna pjevačka društva u biskupiji, spominjemo samo *Pjevačko društvo sv. Josipa u Osijeku*. Ono je prema svome statutu privatno

³⁹ O višegodišnjem radu s prognanicima, o osnivanju kurije Osijek i radu koji je odobrio Biskupski ordinarijat u Đakovu izvijestila je 8.11. na susretu katoličkih udruga u Osijeku gđa. Marija Madecki. O Marijinoj legiji v. još J. LONČAREVIĆ, Marijina legija u Hrvatskoj, u: *Veritas* 31 (1992.), br. 6., str. 23-24.; A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 61-62; D. SLAVIĆ, *Marijina legija*, u: S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 182-184.

laičko vjerničko društvo, tj. dobrovoljna udruga vjernika koja putem svoga mješovitog zbora širi i razvija isključivo crkvenu glazbenu baštinu. Društvo je osnovano 5.02.1994. Nastavlja tradiciju crkvenoga pjevanja u župi Sv. Josipa Radnika u Osijeku i njezinoga mješovitog pjevačkog zbora koji ondje djeluje još od 1970. Društvo okuplja vjernike koji su ljubitelji crkvene glazbe sa svrhom da promiču njegovanje crkvene glazbene baštine i zbornog pjevanja. Svoju djelatnost društvo ostvaruje putem mješovitoga pjevačkog zbora prigodnim koncertima i nastupima, sudjelovanjem na crkvenim, kulturnim i sličnim manifestacijama, te sudjelovanjem na susretima i smotrama zborova.

Zamisao da društvo djeluje u okviru župe sv. Josipa Radnika, unatoč petogodišnjim nastojanjima, kako oni sami ističu, nije bilo moguće ostvariti. Zato društvo, osnovano kao *Crkveno pjevačko društvo sv. Josipa, Osijek*, 11.02.1998. mijenja naziv u *Pjevačko društvo sv. Josipa, Osijek* i dobiva novu adresu. Od 1.07.1998. društvo djeluje u prostorijama Gradskog kotara u Industrijskoj četvrti u Osijeku. Društvo i dalje želi sudjelovati, potaknuto riječima Ivana Pavla II. izrečenim u Solinu 1998. predstavnicima crkvenih udruga i pokreta, u »jednom i općem poslanju Crkve«, napose u širenju crkvene glazbene baštine i zbornoga pjevanja i izvan granica župe i svoga grada, u preuzimanju dijela zadaća i odgovornosti u pastoralu župe, te u uključivanju šire zajednice u praćenju materijalnih, odnosno financijskih potreba u ostvarivanju programa pjevačkog društva⁴⁰.

15. Pokret Krunice za obraćenje i mir

To je pokret za duhovnu obnovu vjernika. Djeluje već više od 6 godina na promicanju svagdanjeg moljenja krunice ili barem jedne desetice za obraćenje grešnika, za mir u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Djeluje na kršćanskoj obnovi bračnog i obiteljskog života i rađanja začete djece. Bori se protiv psovke, droge, alkoholizma i pornografije. Djeluje i na poticanju redovničkih i svećeničkih zvanja, te na povratku svih prognanih i izbjeglih na stoljetna ognjišta i njihovoj obnovi.

Početak 1997. Pokret je imao preko 50.000 članova. Tiskali su knjižicu *Moja svagdanja krunica* (Mio Rosario quotidiano) koju je napisao fra Danijel Hekić, rodom iz mjesta Sv. Petar u Šumi (Istra). Pokret krunice je knjižicu preveo na hrvatski jezik i dijeli je u prvom redu svojim članovima diljem Hrvatske te Bosne i Hercegovine. Želja im je da knjižica dođe do svih štovatelja BDM, kako bi danomice nalazili u njoj nadahnuća za svoju osobnu svagdanju krunicu. Veli-

⁴⁰ Na predstavljanju katoličkih laičkih udruga u HNK u Osijeku 8.11.1999. pregled rada društva dao je prof. Miroslav Klaić. O važnijim nastupima mješovitog zbora može se više vidjeti u tekstu otisnutom na programima koncerata što ih društvo održava.

...im je želja da je dobiju vjeroučenici u školama i da tu snažnu molitvu uz pomoć vjeroučitelja nauče i zavole. Prostorije Pokreta Krunice nalaze se u crkvi Svetog Križa u Sigetu, Novi Zagreb, Brodograditeljska 2.

16. Savez bez imena

To je pokret za kulturu srca, za temeljnu kulturu čovjeka. Drugim riječima: pokret „za više srca i čovječnosti“. *Savez bez imena* - ne trpa ljude u ladice, ne svrstava ih u blokove, ne odvaja na „lijeve“ i „desne“. To zato što smo svi mi posve obični ljudi, pod posve običnim suncem. To je međunarodni pokret baš za naše vrijeme. Pokret za ljude svake starosne dobi, svih socijalnih slojeva, svih jezika i zanimanja bez obzira na njihovu nacionalnu i religijsku pripadnost, na politički tonazor i životnu opredijeljenost⁴¹.

Kolijevka tog pokreta je Belgija. Utemeljitelj i duša pokreta bio je uvijek vedri i nasmijani flamanski redovnik monfortanac Phil Bosmans u Antwerpenu 1959. On je poznat našoj javnosti po svojim rado čitanim knjigama. Pokret živi više od 30 godina u mnogim zemljama. Obitelj „saveza bez imena“ broji danas više od 300.000 ljudi, koji svojom zauzetošću opravdavaju postojanje. Suradnici i članovi pokreta hrane se i povremenim biltenom „K 13“ (**K** = Korinćanima 13, **K**ultura, **K**ontakt), koji donosi pisma, obavijesti, poticaje na razmišljanje, prijepetoge, izvješćuje o akcijama i planovima, iskustvima. Savez bez imena želi djelovati ondje gdje ne dopiru ili ne uspijevaju već postojeće akcije i služenje⁴².

Savez bez imena simpatičan je, srdačan, iskren i primamljiv poziv svima. Njemu nema nezgodnih struktura, ni članske karte, ni redovite članarine, ni obavezatnih sastanaka. Svi su pozvani i dobrodošli da u granicama vlastitih mogućnosti grade zajednički s članovima svjetsku obitelj Savez bez imena - Pokret za kulturu srca.

Savez bez imena se „hrani“ povremenom porukom, istaknutom na vidljivo mjestu (u kući, uredu, kancelariji, u školi, u vjeronaučnom prostoru, na oglasnoj ploči, na vratima kuće ili stana). Ta poruka potiče čitatelje na konkretnu zauzetost za čovjeka. Članovi saveza bez imena rade zajedno u smislu tih poruka i tako jačaju savez, mijenjaju svijet, preobražavaju ga i čine optimističkim i boljim,

⁴¹ Što je, zašto postoji, kako je nastao i kako je organiziran „Savez bez imena“, kako djeluje, tko mu pripada i kako postati član, vidi brošuricu P. MADŽAREVIĆ, *Upoznajmo Savez bez imena i njegova osnivača Phila Bosmansa*, Brodsko Vinogorje, 2000., (sastavljeno prema tekstovima Friedricha Schütza).

⁴² Tko želi postati članom obitelji „Savez bez imena - Pokret za kulturu srca“ - može dobiti potrebne obavijesti na adresi: Pavao Madžarević, 35105 Brodsko Vinogorje, Košarevac 2.

nastanjivim za čovjeka naše epohe. U ljudskim pustinjama ovoga svijeta stvaraju oaze mira i prijateljstva. Želja je osnivača da naš svijet bude i naseljen jednim ljudskim, srdačnijim, ljubaznijim ljudskim licem. Ovome svijetu pripada više srca, moje vlastito srce. Taj savez se bori da se iz vida ne izgubi čovjek u socijalnom, gospodarskom i političkom životu. Članovi saveza lakonski će reći: Imamo ključ od stana, garaže, imamo ključ od automobila, od ureda, kase, automata, ali ključ od svog bližnjega često smo izgubili!

17. Schönstattski pokret

Uhvatio je korijena u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji. *Schönstattski pokret* je apostolski pokret za obnovu Crkve i čovječanstva, jedan od mnogobrojnih pokreta današnjice koji se okupljaju oko Marije kako bi preko nje bili bliži samome Kristu. Utemeljen je 18.10.1914., kad je p. Josip Kentenich sklopio uzajamni Savez ljubavi s Marijom, Majkom Crkve, a dobio je ime upravo po mjestu utemeljenja, koje je izvoriste i središte marijanskog apostolskog pokreta za obnovu Crkve i čovječanstva⁴³. Pokret sebe rado naziva i schönstattska obitelj. Njemu pripada šest instituta, šest „apostolskih“ saveza. Pojedinačne zajednice nisu pravno ovisne jedna o drugoj već su samostalne u oblikovanju života svoje zajednice. Sve ih povezuje savez ljubavi s „triput divnom Majkom schönstattskom“. Zajednički im je osnivač p. Kentenich, njegova duhovnost i apostolski ciljevi koji se prema staležu i značaju pojedinačne zajednice ostvaruju različitim putovima. Presudno je za pripadnost određenoj zajednici individualni poziv koji Bog upućuje pojedincu⁴⁴. Časte Mariju kao „triput divnu Majku“ (latinski „Mater ter admirabilis“). To je naziv čudotvorne slike koja je postavljena u schönstattsko svetište⁴⁵.

Pripadnici su schönstattske obitelji veoma navezani na svojeg utemeljitelja. Bolje je reći: oslonjeni na p. Kentenicha koji je nastojao biti izvanredna Kristova slika. On je 1968. umro na glasu svetosti. Članovi pokreta iskrena srca prihvaćaju Božju volju i zov, a ima ih različitih grupacija obaju spolova i svake dobi. Cilj im je stvoriti tip čovjeka otvorenog Božjoj ljubavi i milosti. Dive se Mariji i stalno je drže pred očima kao uzor u kojoj svaki dan upiru oči⁴⁶. Sveta Stolica

⁴³ Usp. M. KLEY, *Otac Josip Kentenich, Životni put — devetnica*, UPT, Đakovo, 1994., str. 16-21; E. URIBURU, *Zovu ga ocem, Život i djelo oca Kentenicha*, UPT, Đakovo, 1996., str. 14; *Zentrale Begriffe Schönstats, Kleiner Lexikalischer Kommentar*, Schönstat-Verlag, Vallendar-Schönstat, 1977.

⁴⁴ Usp. J. E. URIBURU, *Svetohranište Božje*, UPT, Đakovo, 1996., str.1.

⁴⁵ Usp. J. E. URIBURU, *Siromašni đakon Joao Luiz Pozzobon*, UPT, Đakovo, 1995., str. 154.

⁴⁶ Jedan od članova pokreta, primjer takve svetosti, je bl. Karlo Leisner. Usp. J. SCHMIEDL, *Karlo Leisner, Život za mladež*, UPT, Đakovo, 1997., str. 5.

izdala dekret o priznanju schönstattskog pokreta 6. listopada 1964. koji time dobiva samostalnost. Eklezijalno usmjeren pokret doprinosi i obnovi Crkve iznutra.

18. Suradnice Krista Kralja

Davno se opazilo da časne sestre prema svojim tradicionalnim pravilima odijevanju ne mogu u svijetu pa ni u pastvi obavljati onaj apostolat kakav Crkva od njih traži. Zato je u posljednje vrijeme u više zemalja nastao novi oblik ženskog redovništva. Tako u Njemačkoj i Francuskoj. Kod nas postoje svjetovni institut *Suradnice Krista Kralja*. Kao sve redovnice i one polažu zavjete ali u svijetu ne održavaju svoje zvanje i položaj, razumije se u civilnom odijelu, da na taj način lakše mogu doći u kontakt sa svijetom. Neke sestre idu među radnike i ondje vrše apostolsku misiju, kao Zajednica misionarki radnika u Francuskoj, druge su se potpuno posvetile ženama u zatvorima, siromašnim obiteljima i bolesnicima, npr. *Male sestre Isusove* p. Charle de Foucaulda. Kod nas su *Male sestre Isusove* u Slavonskoj Zemi. U Osijeku postoji *Obitelj Malih Marija*⁴⁷, u Višnjevcu *Zajednica sestara Kraljica svijeta*«. Za takav rad u svijetu, koji je poslije 2. svjetskog rata odobren od Sv. Stolice, traži se više herojskih kreposti nego za život u samostanima, pa se u takvim zajednicama mora održavati intenzivan duhovni život. U tu svrhu održavaju se česte duhovne vježbe i razni tečajevi, čime se članice osposobljavaju za ovaj novi način apostolata.

19. Vjera i svjetlo

Zajednice Vjera i svjetlo, koje su osnovane kod nas u Belišću, Đakovu i Osijeku (zatim tri u Zagrebu, pa u Zadru, Rijeci, Krku i Čakovcu...), uključuju se u svjetski istoimeni pokret »Vjera i svjetlo« za osobe s poteškoćama u razvoju, njihovih roditelje i prijatelje. Poželjno je da jednu takvu zajednicu tvori tridesetak osoba, otprilike istog broja djece s poteškoćama, njihovih roditelja i prijatelja. Tako kako bi se sačuvala mogućnost osobnih odnosa i obiteljskog ozračja.

Svjetski pokret »Vjera i svjetlo« za osobe s mentalnim hendikepom začeo se u krilu Katoličke crkve 1968. i to nakon loših iskustava dviju obitelji s hendikepiranom djecom na hodočašću u Lurdu. Nakon trogodišnjih priprema, kad je počeo nastao niz manjih zajednica roditelja, njihove mentalno retardirane djece i njihovih prijatelja, na Veliki petak 1971. u Lurdu se okupilo 12.000 ljudi iz petdeset zemalja. Od toga je djece s mentalnim teškoćama bilo 4.000. Iskustva su

⁴⁷ Usp. A. PENIĆ, *Obitelj malih Marija – proročki znak vremena*, Uz 30. obljetnicu utemeljenja, *VĐSB* 127 (1999), str. 734-735.

sad bila posve drukčija. Iz ovog je hodočašća tijekom trideset godina nastalo tisuće zajednica na svim kontinentima. Pokret ima svoju međunarodnu organizaciju. Njezin nadahnitelj Jean Vanier preko brojnih se knjiga i predavanja zalaže da osobe s posebnim potrebama, to su oni Kristovi »maleni«, nađu svoje mjesto u srcu Crkve⁴⁸.

Zajednica »Vjera i svjetlo« obično se sastaje jednom mjesečno. U Đakovu je to npr. svake četvrtedjelje u mjesecu od 14,30 do 18,00 sati⁴⁹. Prije toga sastaje se koordinacijska grupa koja vodi zajednicu i priprema njezine susrete. Tako se organizacijska grupa Zajednice »Vjera i Svjetlo« u Đakovu sastaje posljednje srijede u mjesecu u 16,00 sati. Susret, u Đakovu to biva u Domu duhovne pomoći sestara Sv. križa, Kralja Tomislava 29, počinje dočekom djece i njihovih roditelja u toplom ozračju prijateljstva. Potom slijedi katehetski dio koji se obično zove »oživljavanje evanđelja«. Na primjeren se način djeci i roditeljima predaje određen vjerski sadržaj po programu koji vrijedi za sve zajednice na svijetu, osim za one koje se sastaju u prvoj godini svoga postojanja i kao takve moraju proći proces oblikovanja zajednice prema povelji i konstituciji »Vjere i svjetla«. Djeca i njihovi roditelji u katehetskom dijelu susreta češće rade odvojeno. Roditelji međusobno iznose svoje teškoće, razmjenjuju iskustva. Duhovni im asistent zajednice pokušava pružiti duhovnu potporu. S djecom su najčešće tzv. njihovi »prijatelji«. To su ljudi iz župne zajednice koji s njima prijateljuju, uče od njih, zajedno se zabavljaju, mole i slave.

Poslije toga slijedi euharistija ili molitva kojima se poklanja puno pažnje. Za osobe s mentalnim hendikepom slavi se euharistija na poseban način, gdje onda takvi aktivno sudjeluju, što jako raduje njihove roditelje, kad osjete da njihovoj djeci nitko ne promatra s čuđenjem. Evangeoska poruka se često tumači dramaturgijom. Moli se pokretima. Pjeva se jednostavno i radosno. Nakon euharistije ili molitve, kad nema svećenika, slijedi slavljenički dio, tzv. četvrto vrijeme. To je vrijeme međusobnih posjeta, telefonskih poziva, hodočašća, duhovnih vježbi, izleta i zajedničkog ljetovanja. Tu se promiče zajedništvo što djeca rado prihvaćaju. Obično se priređuje skromna gozba s igrom, glazbom i plesom. Na taj se način obilježavaju blagdani, imendani, rođendani... upravo onako kako to biva u obitelji. Djeca dobivaju određene zadatke, prema svojim mogućnostima i sklonostima.

⁴⁸ Usp. B. RUDIĆ, Vjera i svjetlo, u: *Zvonik 8* (2001.), str. 8, na Internetu: www.tippnet.co.yu/zvonik/821/ZV27.html i 831/ZV23.html

⁴⁹ Usp. Program rada *Doma duhovne pomoći sestara Sv. križa* u Đakovu za 1998./1999. Tu se čita zašto je dom osnovan i kako djeluje, mjesečni susreti, tjedni program. Mjesečnim susretima sestre se uključuju u svjetski pokret „Vjera i svjetlo“.

P. Ivan Široki, TOR se brinuo za takvu zajednicu u Belišću i preporučivao svakoj većoj župi da organizira župni pastoral ovakvih osoba i da se vrši po modelu pokreta »Vjere i svjetla«. Motivaciju za pojačanu brigu o ovakvim osobama naći ćemo u Sv. pismu, u crkvenom pravu i dokumentima crkvenog učiteljstva, napose u Christi fideles laici (45), Salvifici doloris (27), a i sami ćemo ih otkriti i osjetiti u svojem srcu. Na one koji ne mogu glasno izreći što žele i što im treba, odnose se Isusove riječi: »Tko god primi ovo dijete u moje Ime, mene prima...« (Lk 9,48) i »Pustite dječicu neka dolaze k meni...« (Mk 10,13).

Nakon Domovinskog rata, koji je ostavio za sobom razvaline na materijalnom i još više na duševno-duhovnom području, potreba za duhovnom pomoći postala je žurnom potrebom vremena.

20. Zajednica »Molitva i Riječ«

Zajednica „Molitva i Riječ“, skraćeno MiR, ima svoje sjedište na adresi: Kaptol 13, 10000 Zagreb⁵⁰. Djeluje već 20 godina. Kroz programe katoličkog seminara MiR prošlo je već više od stotinu tisuća ljudi⁵¹. Katolički seminar MiR potaknuo je i organizirao zagrebački nadbiskup kard. Franjo Kuharić, a održao 1979. na Mariji Bistrici prof. dr. Tomislav Ivančić. On je utemeljitelj zajednice. Seminari su se vrlo brzo pokazali uspješnim i pristupačnim svim strukturama društva, u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Statut je najprije potvrdio zagrebački nadbiskup (1993.), a potom i HBK. Đakovački biskup msgr. Ćiril Kos izdao je dekret zajednici MiR u Osijeku za slobodno djelovanje na svojem području.

Temeljno poslanje zajednice je reevangelizacija Crkve, ili nova evangelizacija svijeta: duhovno-evanđeoska obnova vjernika i društva. Temelji su joj bili postavljeni pobudnicom Evangelii nuntiandi Pavla VI., objelodanjenom 1975. nakon treće Opće skupštine biskupske sinode. Ove sinode već same za sebe čine dio nove evangelizacije: rađaju se iz vizije 2. vat. sabora o Crkvi. One otvaraju širok prostor sudjelovanju laika i njihovoj odgovornost u Crkvi. One su izričaj snage koju je Krist darovao svemu Božjem narodu, omogućujući mu da sudjeluje

⁵⁰ O zajednici „Molitva i Riječ“, v. P. BARUN, Duh Sveti i laičko gibanje u našoj Crkvi, Zajednica „Molitva i Riječ“, u: *VĐSB* 126 (1998.), str. 30-32.; M. KRIVIĆ – I. BAŠIĆ, Djelovanje Zajednice MiR u đakovačkoj biskupiji, u: *VĐSB* 126 (1998.), str. 32-33; Z. ŠTETIĆ, Zajednica molitvenih skupina za evangelizaciju, u: S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 198-199.; A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 64.88-90.; J. GABRIĆ (prir.), Zajednica MiR – koncilski znak, u: *Kana* 31 (2000.), br. 11, str. 17.

⁵¹ Samo tijekom 1996/97. članovi su zajednice MiR diljem Hrvatske organizirali i održali više od 30 seminara i duhovnih obnova u kojima je sudjelovalo više od 10.000 ljudi.

u njegovom mesijanskom poslanju: proročkom, svećeničkom i kraljevskom (*Nadolaskom trećeg tisućljeća*, br. 21). U tom je duhu zajednica MiR duhovno i stručno formirana više od dva desetljeća⁵².

Iz pastoralnih razloga pojavila se potreba za primjenom individualne evangelizacije. To je specijalizirani oblik liječenja duhovno-moralnih rana. Metoda liječenja nazvana je hagioterapija. Članovi zajednice MiR duhovno i stručnu formaciju dobivaju u svojoj zajednici, pod vodstvom dr. Ivančića. Teološku su naobrazbu stječu na katoličkim teološkim učilištima. Organiziranjem škola iz evangelizacije i hagioterapije u domovini i inozemstvu zajednica dobiva studijski značaj. Otvorena je za sve koji se žele osposobiti za djelo evangelizacije.

Zajednica organizira i vodi evangelizacijske skupove, pruža duhovnu pomoć metodom hagioterapije. Posreduje iskustvo Boga i osposobljava vjernike za rad na duhovnoj obnovi svijeta. Pruža stručnu izobrazbu za djelatnike na području evangelizacije i duhovne pomoći po metodi hagioterapije.

Zajednica MiR ostvaruje svoje poslanje zahvaljujući moralnoj i financijskoj potpori svih koji na konkretan način žele pridonijeti duhovnoj izgradnji društva. Bez donacija i priloga članova zajednica ne bi mogla ostvarivati svoje programe. Prema statutu zajednice MiR postoje različiti stupnjevi članstva. Redovitim se članom postaje kad se s uspjehom završi program duhovne i stručne formacije. U stalno se članstvo primaju one osobe koje su kao studenti ili kao sudionici seminara ušli u iskustvo karizme zajednice. Članovi podupiratelji su prijatelji koji žele financijski ili na drugi prikladan način poduprijeti zajednicu. Sada zajednica MiR želi sve članove povezati, duhovno ih usmjeravati i okupljati na zajedničkim susretima. Zato predlažu učlanjenje u zajednicu da bi postigli bolje zajedništvo u ostvarenju svoje karizme. Tu svrhu mogu postići boljom komunikacijom. Radi toga izlazi povremeno interni bilten „Novi koraci“. U biltenu članovi obavještavaju o svome radu, zajedničkim sastancima i projektima.

Napose spominjemo da su se na ovom prostoru pokušao ucijepiti *Neokatekumenski put* i *Opus Dei* koji su u svijetu našli plodno tlo.

21. Neokatekumenski put

Ovdje spominjemo da je bilo snažnih pokušaja da se *neokatekumenski put* ovamo uvede, ali unatoč tomu nije formalno zaživio. Na vrijeme se reagiralo.

⁵² U trajnu duhovnu i stručnu izobrazbu uključeno je sada oko 500 osoba. Zanimanje za duhovne programe zajednice kao i školovanje je u trajnome je porastu. Na ove pozive zajednica ne bi mogla odgovoriti bez stručno osposobljenih članova laika koji su profesionalno zaposleni.

Baš u to vrijeme u tisku su se pojavili članci o neželjenim pojavama s neokatekumenskim putem (Berlin, itd.).⁵³ Pokret inače promiče nužnost obnove župe, više nego ikad aktualne, radikalnu vjeru, poslanje obitelji i formaciju budućih prezbitera. Ivan Pavao II. svečano je priznao svojim pismom od 30.08.1990. „Neokatekumenski put kao itinerarij katoličke formacije, valjane za društvo i današnja vremena“. To isto pismo važan je iskorak prema stvarnostima laičkih društava i novih crkvenih stvarnosti, nastalih u vrijeme održavanja 2. vat. sabora.

Članovi su revni u svojem misijskom djelovanju. Čvrsto su uvjereni da moraju unaprijediti i voditi evangelizaciju u raskršćanjenom svijetu. Teško je ovđe objašnjavati, zašto pri tome dolazi često do podjela u župama i obiteljima. Bilježe se slučajevi i onih koji napuštaju taj pokret, uspiju pobjeći od toga puta, pa spasiti sebe i svoj brak⁵⁴, itd. Takvi su često prognanici u vlastitoj župi, ako je župnik član toga pokreta⁵⁵.

22. Opus Dei

Ne postoji formalno u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji, ali je bilo više pokušaja da ga se osnuje. Imaju tek nekoliko staloženih naklonjenika. Prelatura svetoga Križa i Opusa Dei, više poznata pod imenom Opus Dei, nastala je u novije vrijeme kao živi izraz vječne mladosti Crkve koja se puna razumijevanja otvara zahtjevima modernog apostolata. Prelatura Opus Dei sastavni je dio pastoralne strukture Katoličke crkve i ima na internacionalnoj razini i u službi mjesnim crkvama konkretan zadatak da u svim slojevima društva širi duboku svijest općeg poziva na svetost i na apostolat, osobito svijest vrijednosti profesionalnog rada u službi posvećenja života.

⁵³ A. POLEGUBIĆ, *nav. dj.*, str. 62. piše: „Valja istaknuti da se na neokatekumenski pokret u Crkvi nije gledalo blagonaklono, zbog njihove tendencije osnivanja paralelnih zajednica, centralističke organizacijske strukture i njihove isključive, negativne analize svijeta i kulture. To vrijedi i za Hrvatsku! To je s jedne strane razumljivo, jer je riječ o novom zamahu u Crkvi, pa je potreban oprez i vremenska distanca, kako bi se stvari razboritije vidjele“.

⁵⁴ Usp. I. CAMPBELL-WESSIG, Neokatechumenat: „Warum ich ausgestiegen bin“, u: *Kirche intern* 13 (1999), br. 8, str. 30-33.

⁵⁵ Bez sumnje, objektivnost i poštenje traže da se ne daju olako sudovi i osude Neokatekumenskog puta, bez poznavanja takve pojave koja je već sada svjetskih razmjera. Za bolje upoznavanje ove stvarnosti „među stvarnostima rođenim od Duha“ i što je to uopće Neokatekumenski put, usp. E. PASOTTI (prir.), *Neokatekumenski put prema Pavlu VI. i Ivanu Pavlu II.*, Poreč, 1996., str. 21-36, napose o Neokatekumenskom putu na prostorima bivše države, str. 191-192.; B. RUDIĆ, Neokatekumenski put, u: *Zvonik* 8 (2001), str. 4.; na Internetu: www.tippnet.co.yu/zvonik/781/ZV24.html i [791/ZV23.html](http://www.tippnet.co.yu/zvonik/791/ZV23.html). I. ŠEŠO, Neokatekumeni, u: *Veritas* 20(1981), br. 10, str. 26-28; br. 11, str. 22-24.

Osnivač Opusa Dei msgr. José María Escrivá, proglašen blaženim, rođen je u Španjolskoj 1902. Započeo je svoj dušobrižnički rad po seoskim župama, pa u siromašnim madridskim predgrađima i konačno među sveučilištarcima. Tri godine poslije svog svećeničkog ređenja je Escrivá osnovao Opus Dei 1928., koji je Sveta Stolica potvrdila 1947. kao prvi sekularni institut s papinskim pravom, tj. s pravom za opću Crkvu. Kad je 1950. Opus Dei dobio konačnu i svečanu potvrdu Svete Stolice, 1982. uzdignut je na osobnu prelaturu, već je bio proširen u više od pedeset zemalja na svim kontinentima. Opus Dei mnogi različito procjenjuju⁵⁶.

Djelatnost ovog sekularnog instituta, koji se sastoji od dvije grane, jedna je za muškarce, druga za žene, i koje su međusobno potpuno odvojene, sastoji se u promicanju života kršćanskog savršenstva među osobama svih društvenih klasa, posebno među intelektualcima. U Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji Opus Dei formalno ne postoji, ali postoje brojni pojedinci kao simpatizeri. Zanimljivo je spomenuti da je svećenik dr. Vladimir Vince iz Đakova, prvi ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, izdao svoj hrvatski prijevod djela msgr. Escrivá de Belaguer „Put“ u Lisabonu 1962. Novi prijevod msgr. Antuna Jarma istog djela izašao je u Đakovu 1975. i 1980. Djelo sadrži neke od crta duhovnosti Opusa Dei. Namijenjeno je ne samo članovima, nego svim kršćanima i ljudima dobre volje⁵⁷.

IV. MNOŠTVO POKRETA JE NAŠA STVARNOST

Navedeni pokreti, društva, udruge, itd. znak su kršćanske vitalnosti na našem području⁵⁸. Kod njih se sa socijalnom, kulturnom i političkom zadaćom

⁵⁶ Usp. E. GARHAMMER, „Opus Dei“ — Crkva u Crkvi?, u: *Svesci — Communio* 26 (1992), br. 75-77, str. 22-25; W. BEINERT, Zum Verhältnis von Großkirchen und religiösen Gruppen mit totalitärer Tendenz, u: *Anzeiger für die Seelsorge* 1994., str. 525-530; Što je zapravo Opus Dei?, u: *VĐSB* 89 (1961.), str. 145-146; S. BOŠNJAK, „Opus Dei“ - povijest i duhovnost, u: *VĐSB* 112 (1984.), str. 36-37. 61-62.

⁵⁷ O aspektima duhovnosti, književnim djelima msgr. Escrivá de Belaguer, i hrvatskim prijevodima tih djela, vidi opširnije D. LE TOURNEAU, *Opus Dei, Kratki prikaz razvoja, duhovnosti, organizacije i djelovanja*, Beograd, 1991., str. 88-116.

⁵⁸ Na predstavljanju vjernih društava, pokreta i skupina na Zboru hrvatskih vjernika laika u Zagrebu od 16. do 18. listopada 1992. spomenuti su još i ovi: 1. Caritas zagrebačke nadbiskupije; 2. Društvo mladih «Ivan Merz» u Parizu; 3. Hrvatska zajednica bračnih susreta (Marriage encounter); 4. Hrvatski katolički zbor «Mi»; 5. Hrvatski pokret za život i obitelj; 6. Hrvatsko vjerničko društvo «Branimir»; 7. Kap dobrote; 8. Mala obitelj Bezgrešnog srca Marijina; 9. Pax romana (ICMICA-MIIC); 10. Pomak — Pokret mladih katolika; 11. Svjetovni institut misionarki Kristova kraljevstva; 12. Svjetovni institut papinskoga prava — Mala franjevačka obitelj; 13. Zajednica kršćanskog života. Vidi S. BALOBAN (ur.), *nav. dj.*, str. 153-197. Još o pokretima kao razvojnim putovima sazrijevanja u vjeri v. I. ŠEŠO, Suvremeni duhovni pokreti, u: *Veritas* 20(1981), 20(1981), br. 6, str. 26-28; br. 7-8, str. 26-28; br. 9, str. 26-28.

čituje kako kršćani ne teže samo za duhovnim životom koji bi se očitovao isključivo u molitvi, razmatranju i bogoslužju, nego im je naređeno da svojim zagaganjem koje proistječe iz vjere, svijet mijenjaju i oblikuju onako kako to sam Isus Krist želi. Vjernik u tom pogledu ne može ostati neutralan. Iz Sv. pisma se ne može zaključiti kako bi neka opcija, pogotovo neko političko usmjerenje, bio jedini ispravni izbor. Kršćani se mogu s različitih pozicija zauzimati za stvar evanđelja. Na različite se načine Crkva može zauzeti za siromahe, na čiju se stranu redovito svrstavao Isus.

Danas se često govori o zajednicama i pravom zajedništvu. U društvu, u kojemu se sad događa ono što se već ranije zapazilo u velikim gradovima gdje se ljudi jedva još međusobno poznaju a još manje se jedni za druge brinu, traže se manje skupine u kojima se mogu razmijeniti misli... Često su župne zajednice prevelike pa s vremenom u njima nastaju manje formalne skupine mladih, mladih obitelji kao i starijih ljudi. Društvo se lagano rastače. Sve manje je osobnih nesreta. Kršćani nesvjesno čeznu za zajedništvom kakvo je nekoć vladalo u prvoj Crkvi (usp. Dj 2,42-47). Nije to na štetu župnoj zajednici, kao da bi ona time postala suvišna, nego to unosi u nju novi život.

Kad se npr. molitvene grupe redovito sastaju, svrha im je pokazati kako se vjera blizu životu, kad se u zajedništvu s drugima slavi, iskreno, ljudski blizu. Ono što vrijedi, zajednička je slobodna razmjena misli, zajedničko traganje. To vrijedi i u zajedništvu s onima koji su još u sumnji, ali bi rado vjerovali. To pokazuje da kršćanstvo još uvijek živi iz svoje izvorne snage. Kad nastaju novi pokreti, radi se o dubokim promjenama. Ipak stari pokreti nisu jednostavno zastarjeli i otpisani, već nastaju novi oblici s kojima se ovi stari mogu još i dalje srastati i postojati. Ponegdje se može dogoditi da kršćanstvo više ne djeluje kao zatvorena cjelina, kako je bivalo ranije. Ono mora smoci hrabrosti da se otvori novim životnim oblicima koji nastaju iz evanđelja.

Iz svega proizlazi koliko je potrebno stalno produbljivati svoju vjeru. Zato će posebne skupine, religiozne udruge i pokrete pravo zapaziti kao veoma djelotvorne tek oni koji se i sami trse živjeti snažno po svojoj vjeri. Eventualna kritika drugih bit će pouzdana tek onda kad oni sami članovima pojedinih udruga budu doista pokazali da žive naravno, da je njihovo kršćanstvo radosno kršćanstvo jer se oslanja na Boga i da promiču i jačaju živo zajedništvo u krilu crkvene zajednice.

V. NEKATOLIČKE SLJEDBE

Ima dosta ljudi, napose mladih, koji su se udaljili od svojih velikih kršćanskih Crkava. Istovremeno se može uočiti pojačani rast religioznosti i izvan

Crkve. Posljednjih trideset godina razvio se značajan broj religioznih struja, ideologija i svjetonazora. Budući da se to sve odvija izvan Crkve, opasnost je koja nam prijete, ali i izazov. Sekte su, moglo bi se donekle s pravom reći, grijesi etabliranih Crkava. Naime, neki promatraju sekte kao nešto što nas upućuje na znatne deficite tradicionalnih crkava, na njihove rane. Kad naime nestaju tradicionalne kršćanske vrijednosti i, slikovito rečeno, izlaze kroz vrata, praznovjerje često ulazi kroz prozore. Za neke poznavatelje nije tu toliko zanimljiva nauka sljedbi, već ponašanje tih religioznih skupina u javnosti, njihov moralni i društveni potencijal koji izaziva konflikte.

Naravno, tim sljedbama treba pristupiti svim duhovnim i pastoralnim sredstvima. Državne zabrane nisu nikada riješile neki religiozni problem. Represija ne može zamijeniti potrebu odgojnog rada, da bi se ponajprije mladež zaštitila od mutnih prijedloga kojima inače obiluje tržište osjećaja. S obzirom na postojeći razvoj, sekte treba poznavati i negdje o njima (pa makar i u kakvom leksikonu koji zastarijeva onog trenutka kad je izašao) potražiti temeljite obavijesti. Trebalo bi nam zato osposobljeni ljudi koji će se stručnije pozabaviti ovim pitanjima i na vrijeme reagirati. Kad je riječ o sljedbama, u pitanju su često predrasude, pojednostavnjivanja i banaliziranja. Ne treba probleme ni podcijeniti, kao da bi njihovo djelovanje bilo još relativno marginalno. U svakom slučaju mlade koji su u potražnji za religioznim sadržajima valja bolje pratiti⁵⁹.

Dok su na početku bili pokreti *Isusov narod*, *Isusov pokret*, koji su značajno zahvatili mlade, zato se obično govori o Jugendreligionen, u novije se vrijeme propagatori sekta mahom obraćaju starijima. Dok su se drugdje po svijetu pojavili novi religiozni pokreti već sedamdesetih, nama stižu u Domovinskom ratu 1991.-1995. i poslije njega, i to kao „tuđinski proizvod“. Otada je Hrvatska značajnije na udaru sekta. Sve se više piše o tim novim aspektima religioznosti⁶⁰.

⁵⁹ Brojne članke o novim religioznim pokretima i sektama vidi u: *Riječki teološki časopis* 4 (1996.), br. 1, str. 1-124; M. NIKIĆ (ur.), *Novi religiozni pokreti, Zbornik radova znanstvenog simpozija Filozofsko-teološkog instituta i Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu o novim religioznim pokretima, održanog 15. i 16. studenog 1999. u Zagrebu*, FTI, Zagreb, 1997.; o sektama pisalo je i glasilo mladih hrvatskih dominikanaca *Izazov istine* 8 (1995), br. 1, str. 1-37; A. MATELJAN, *Izazov apokaliptičkih sekta*, u: ISTI, *Tražeci uporište, Teološki radovi*, CuS, Split, 2000., str. 337-364; ISTI, *Izazov apokaliptičkih sekta*, u: *VĐSB* 127 (1999.), str. 789-801.; A. VUCKOVIĆ, *Kršćanski navještaj Boga i nova religioznost kod mladeži*, u: *Bogoslovska smotra* 68 (1998.), str. 47-64; H. CAMMANS, *Betroffen durch Sekten? Ein Ratgeber*, Patmos, Düsseldorf, 1997.; F. W. HAACK, *Sekten*, München, 1994.; M. LANDGRAF, *Religion, „Sekte“, oder...?, Religiöse Suche und Orientierung, Leben in Sondergruppen und „Sekten“*, Evangelischer Presseverlag Pfalz, Speyer, 1999.; o gnostičko-ezoterijskim pokretima kao masoneriji, teozofiji, antropozofiji, New Age, vidi tromjesečnik *Sette e religioni* 1(1991.), br. 3, str. 339-527.; S. POLLINA, A. AVETA, *Movimenti religiosi alternativi, Effetti dell'adesione e motivi dell'abbandono*, Libreria Editrice Vaticana, Vaticano, 1998.; CH. WEIS, *Begnadet, bessen oder was sonst?, Okkultismus und christlicher Glaube*, Verlag St. Peter, Salzburg, 1986.; M. GENTSCHY, *Yoga und christliche Spiritualität, Ein Werkbuch*, Pfeiffer, München, 1989, S. JAMBREK, *New age i kršćanstvo*, MH, Zaprešić, 1997.

Sociološka istraživanja pokazuju na odnos naših građana prema alternativnoj religioznosti u odnosu na kršćanstvo. Analiziran je odnos prema horoskopu, praznovjerju, New ageu, gnostičkoj baštini, ezoteriji, magiji i okultizmu te sinkretizmu. Rezultati pokazuju da u našem pučanstvu postoji značajna prihvaćenost, prakticiranje ili odobravanje pojedinih alternativnih religioznih praksi, obreda i vjerovanja. To prihvaćanje za većinu ljudi nije na refleksivnoj razini. Zato se može reći da kod nas zapadnjački religiozni pokreti New age nisu toliko prisutni. Prije bi se moglo reći da je kod nas za njih stvorena dobra klima. Njihov nadolazak svakako treba uskoro očekivati. Teško je reći u kojoj mjeri i kojom dinamikom će se to odvijati. To ovisi o mnogim faktorima kao što su sekularizacija, pluralizam, individualizam, modernizacija. Mnogo ovisi i o djelovanju Crkve i dinamici njezinog reagiranja.⁶¹ Neće više biti dostatan tradicionalni pastoral koji bi se usmjerio samo na podjelu sakramenata.

Kad se u zapadnim zemljama na općoj društvenoj razini diskutiralo o negativnim pojavama koje sekte sa sobom nose, bilo je prijedloga da ih se zakonom zabrani. Više nije moguće da novine o njima ne pišu, jer sekte sve više zaokupljaju kako sudove tako i politiku. Ima onih koji će na postojeće stanje samo reći da to tako mora biti jer je u društvu došlo do religioznog vakuuma, dok su drugi radikalniji pa upozoravaju da se valja oduprijeti svakom početku sljedbi.

I na crkvenoj razini postoji diskusija o sektama⁶². S obzirom na teološko učenje jasno je da se tu radi o zabludi, najčešće herezi⁶³. Međutim, život i suživot nameću korektne međukonfesionalne odnose, koji, uz jasne i čvrste teološke stavove, reguliraju odnose. Tu se već treba govoriti o ekumenskom duhu i dobroj volji za uspostavljanje dijaloga i međusobnog upoznavanja.

Pojam sekte ili sljedbe *neopravdano* se primjenjuje u svezi sa skupinama i pokretima sasvim različitog podrijetla, strukture i postavljene zadaće *unutar same Crkve*, i to onda kad je riječ o našim pokretima, udrugama, društvima. Ako imamo na umu da je *ecclesia semper renovanda*, etiketa se „sekta“ ne može la-

⁶¹ G. ČRPIĆ – S. KUŠAR, Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj, u: *Bogoslovska smotra* 68 (1968.), str. 513-563.

⁶² O tome više v. G. ČRPIĆ – J. JUKIĆ, Alternativna religioznost, u: *Bogoslovska smotra* 68 (1998.), str. 589-617.

⁶³ To već počinje kod samog naziva „sekta“ ili „crkva“. O pojmovima *crkva*, *slobodna crkva* i *sljedba* v. J. KOLARIĆ, *Kršćani na drugi način*, KS, Zagreb, 1976., str. 185.

⁶⁴ Što je sekta, v. F. K., Sekta, u: K. RAHNER – H. VORGRIMLER, *Teološki rječnik*, Đakovo, 1992., str. 518. Općenito o sektama v. *Fenomen sekti ili novih religioznih pokreta*, *Pastoralni izazov*, *Provizorni izvještaj*, KS (Dokumenti 82), Zagreb, 1986.; K. ALGERMISSEN, *Der Grundirrtum der modernen Sekten*, u: M. SCHMAUS, A. LÄPPLE, *Wahrheit und Zeugnis, Aktuelle Themen der Gegenwart in theologischer Sicht*, Patmos, Düsseldorf, 1964., str. 733-749.

komisleno primijeniti na sve skupine unutar Crkve, jer to onda šteti crkvenom pluralizmu, a time i sposobnosti i nastojanju da se Crkva obnovi.

Pogleda li se povijest kršćanstva, lako će se utvrditi da su već u apostolsko doba sekte bile tema za raspravu. O nekima piše sv. Ivan u Otkrivenju. Njihove pojave napose zorno opisuje sv. Pavao u 2 Tim 3,1-9. Može se reći da su prema Novom zavjetu sekte krivovjerja (usp. 2 Pt 2,1; Gal 1,6-12) koja škode jedinstvu još mladih kršćanskih općina. Ako tako shvatimo sektu, onda je to skupina koja se značajno udaljila od nauke i života opće Crkve. Već se u vrijeme crkvenih otaca, još jasnije nego u srednjem vijeku, pokazivalo da su u pravilu zapravo takve skupine bile one koje su raskinule s crkvenim zajedništvom. One su do sebe držale kao da su bolje, štoviše, da su one baš Crkva u punom smislu riječi.

Zbog toga treba pomno odabrati i odrediti kriterije, ne želi li se neke odcijepiti od korijena kršćanstva općenito, od Katoličke crkve napose. Kad se radi o spomenutom ekleziološki definiranom pojmu sekte, onda mu se mogu suprotstaviti tek neke više sociološki izražene značajke. Dvojaka vrijednost postojećih obilježja (jasna nauka, svijest o izboru, natprosječna zauzetost koja vodi čak do fanatizma, i sl.) dobro se vidi kad ih se usporedi sa suvremenim skupinama i pokretima i s onima od ranije. Tako su se utemeljitelji crkvenih redova posebno odlikovali sviješću da su izabrani. Oni i njihovi pristaše dosljedno su slijedili svoje poslanje, a netko bi ih izvana mogao nazvati fanaticima. Oni su samo žarko ljubili Crkvu i bili spremni da se za svoju vjeru potpuno založe!

Ipak nam ostaju neka mjerila. Važna je zajednička vjera. Uz vjeru su se oblikovali još neki važni pogledi na čestit život kako u privatnom tako i na društvenom području, koji se moraju prihvatiti barem kao minimum na kojem počiva crkveno zajedništvo. Treća bi razlikovna značajka bila volja za crkvenim jedinstvom. Tko na toj osnovi stoji i to prihvaća, tomu se ne može pripisati etiketa „sekte“.

Unatoč svemu, stalno se povećava broj sljedbi i novih izvancrkvenih religioznih pokreta, od kojih su neki već klasični, dok su drugi neobični. Neki su bezazleni, miroljubivi, ali ima ih i opasnih, agresivnih. Dolaze nam iz Amerike ili dalekog Istoka. Ovdje se već postavlja pitanje terminologije koju ćemo za njih primijeniti. Rijetko će naime tko od takvih sljedbenika dopustiti da ih se zove sljedbom, sektom. Možda bi ih se moglo nazvati religioznim manjinama s obzirom na broj članova. Tu smo s druge strane na dinamičnom tlu koje se stalno mijenja. Nije lako ovdje znati što se u tom pogledu događa u Zemunu ili Novom Beogradu.

U povijesti Crkve sekte su se pojavljivale u svim mogućim nijansama: od gnostika do fanatika novoga doba što proriču propast svijeta. Pred 2. svjetski rat

edva su se kod nas opažale. Bili su to ponajviše adventisti (subotari) i baptisti. Njima se mogla pribrojiti Hrvatska starokatolička narodna crkva. Odmah poslije 2. svjetskog rata veoma su se uporno širili Svjedoci Jehove, koji su svojom aktivnošću potisnuli sve ostale.

Poznavanje života pučanstva na našem području pomaže boljoj pastoralnoj orijentaciji. Zato je važno poznavati religioznu sociologiju i geografiju naše biskupije⁶⁴. Stručnjaci će, statistički gledano, zaključiti kako vjerski sastav stanovništva biskupije pokazuje veoma visok stupanj vjerske homogenosti, kako je zrazito rimokatolički prostor, u kojemu pripadnici ostalih vjerskih skupina, kao i oni žitelji koji su se izjavili da nisu vjernici, čine tek četvrtinu ukupnog pučanstva koje živi na teritoriju biskupije.

Ovdje ima i drugih vjerskih zajednica, što pokazuju i žute stranice telefonskog imenika pod pojmom „crkve“. Naći ćemo niz imena: Kršćanska adventistička crkva (Osijek, Vinkovci), Crkva Božja (Vinkovci), Kršćanska baptistička crkva (Osijek), Kristova pentekosna crkva (Đakovo), Evangelička crkva (Osijek, Slavonski Brod), Evandeoska crkva radosne vijesti i Evandeoski teološki fakultet (Osijek), itd. U nekim mjestima ima baptista i jehovaca u trećoj generaciji...

U Hrvatskoj postoji više od sto kršćanskih (nekatoličkih) vjerskih zajednica, Crkava, (pseudo) religioznih udruga, New age pokretâ, izdavačkih kuća, (eklektičko) terapijskih ustanova, poduzeća i sljedbi⁶⁵. Za usporedbu, u Njemačkoj se procjenjuje da postoji oko 300 posebnih religioznih skupina, sekta i psiho-skupina, u Italiji preko 400 različitih skupina.

Svaku od njih dobro promotriti u svjetlu Objave, u svjetlu Kristova uskrsnuća ovdje nije moguće. Ne treba previdjeti njihova pozitivna nastojanja, uspostavlajući u nekim aspektima i dijalog s njima, jer je dijalog prema Ivanu Pavlu II. novo ime ljubavi. Isto tako ne treba prešutno zaobići područja gdje se šotični vrludaju ili su nespojiva s objavljenom istinom. Ima i takvih učenja koja

⁶⁴ Usp. D. ŽIVIC, Konfesionalna struktura stanovništva dijela Đakovačke i Srijemske biskupije u Republici Hrvatskoj prema popisu 1991. godine, u: *VBDS* 126 (1998.), str. 786-801.

⁶⁵ Scijentologija u Hrvatskoj nije službeno registrirana, ali je zastupljena preko sve većeg broja knjiga i literature. Prospekti stižu na kućne adrese. Informacije o njoj su dostupne putem interneta. O brojnim sektama usp. J. BLAŽEVIC, Hrvatski „Aeropag“, Više od sto vjerskih zajednica, pokreta, sljedbi..., u: *Veritas* 38(1999), br.1, str. 18-19.27. Zbog velike heterogenosti i sarenila sekta i razlika u učenju, praktičnom djelovanju i stavu prema svijetu, društvenim i kulturnim vrijednostima, nije lako izvršiti nekakvo razvrstavanje, klasifikaciju, odnosno tipologiju nezavisnosti od njihovih obilježja. Sekta je zajednica vjernika okupljena na temelju dobrovoljnosti, a ne po rođenju. Neki vrše podjelu sekta na pasivne ili tolerantne kojima pripadaju oni koji tiho žive u okrilju svoje religiozne kontemplacije i ne uspostavljaju odnos s vanjskim svijetom. Drugi tip su reformatorske ili aktivne koje nastoje promijeniti svijet u skladu s vlastitim vjerskim pogledima i ne se često sukobljavaju s vanjskim svijetom.

su se vješto prurušila u kršćansko ruho, pa ih prihvaća i određeni broj katolika, ne uviđajući da ruše same temelje kršćanstva.

Potrošnja droga, alkoholizam, sklonost sektaštvu simptomi su društva koje je zaboravilo pronalaziti radost u malenim životnim stvarima. Ljubav, nježnost i osjećaji danas su višestruko potisnuti mišlju da treba tražiti samo užitke. Čovjek ipak teži za dubljim sadržajima koji život čine vrijednim življenja. Povećava se makar i neodređeno zanimanje za sveto i transcendentalno. Ima onih koji će tek u posljednjim trenucima života spoznati, kako su proigrali mnoge povoljne prilike za život koji bi više imao smisla. Drugi radikalno mijenjaju svoj život prema svojim prohtjevima. Naći će se i takvih koji će svoj spas vidjeti u bijegu iz života ili u nekakav prividni svijet. Sve je to razlog da se moramo više pozabaviti sljedbama, njihovom utjecaju i djelovanju na one koji im se priključuju.

Te nove religiozne subkulture i pokreti nastupaju u javnosti s različitim metodama vrbovanja i na različite su načine aktivni. Plakatima sektaši pozivaju na susrete, dijele brošure na ulicama, letke i prospekte po parkiranim automobilima ili po ulicama zovu u svoje centre za dijanetiku, „modernu znanost duševnoga zdravlja“. Prodaju maglu u vidu tobožnje znanosti, psihologije i psihoterapije. Dijele brošure i mole za novčanu potporu, prodaju svoje knjige i kasete. Pobornici transcendentalne meditacije npr. priređuju brojne susrete i večernja predavanja kojima obavješćuju o svojim pokretima. Ne možete odmah prepoznati o kom se radi. Zajedničko im je kako s nevjerojatnom misionarskom revnošću javno nastupaju i s još većom sviješću kako su u pravu kad nešto svoje nude kao apsolutno točno i potrebno za spasenje. Karakteristično je za njih da imaju svoga proroka, mesijanskog osnivača i vođu, da imaju siguran recept ili sustav, kako postići osobno savršenstvo ili brzo ostvariti „idealno društvo“. Neke skupine su snažno povezane sa svojom zajednicom.

Da bismo vidjeli i shvatili stvarni fenomen rasprostranjenosti sljedba, odnosno skupina i pokreta, treba poći od razdiobe koja dopušta da se jasno utvrdi matrica kojom se inspiriraju različita religiozna, para-religiozna, spiritualistička ili magijska društva. To su: 1) brojne skupine i pokreti kršćanskog porijekla: pseudo-katoličke, pseudo-ortodoksne i pseudo-protestantske; 2) skupine i pokreti islamskog podrijetla; 3) različite istočnjačke skupine i pokreti; 4) skupine i pokreti s pretenzijama iscjeljivanja, alternativne medicine i alternativnih terapija; 5) skupine i pokreti koje se inspiriraju na tradicionalnim ili plemenskim religijama Afrike, Amerike, Azije i Oceanije; 6) sotonističke skupine i pokreti, te 7) magijsko-ezoterijske skupine i pokreti. Ima tu i takvih skupina i pokreta koje je teško razvrstati. Jedva da ih se može smatrati vjerskim. Neke se od njih uopće ne žele predstaviti s religioznim obilježjima.

organ
oni ko
puno
postoj
u sven

ske uc
pose⁶⁶
snicim
imaju
te rez
zbog r
jih čla
Neki o
našim
crkve

strukt
iz 199
Đakovo
dine,

je mar
U spo
po žu
vjera
u Hrv
ništvo
bilo 1
svjedo
ukup
„ostal
izjašn

⁶⁶ Usp
zajedni
br. 1, st

⁶⁷ Usp
DZSR

Aktivisti među njima su oni koji su punim radnim vremenom vezani uz organizacijsku strukturu svoje vjerske zajednice. Podupirateljima se smatraju oni koji potpuno prihvaćaju nauk, ideologiju i praksu svoje zajednice, a nisu potpuno angažirani unutar njezine organizacijske strukture. Uz takve pripadnike postoje i njihovi simpatizeri. Možda jako simpatiziraju s njima, ali ipak ne dijele ni svemu njihov nauk.

Nije lako odrediti koliko je takvih različitih skupina na području Hrvatske uopće, a na području dijela Đakovačke i Srijemske biskupije u Hrvatskoj narose⁶⁶. To bi se moglo izračunati prema popisu stanovništva 1991.⁶⁷, prema zapisnicima kanonskih vizitacija župa, te iz znanja i spoznaja katoličkih vjernika koji imaju uvida u ovo stanje iz svakodnevnih susreta s takvima. S obzirom na poznate rezultate popisa iz 1991. demografska slika se u međuvremenu promijenila zbog ratnih prilika. Ima i takvih skupina koje se ne izjašnjavaju javno o broju svojih članova. Do svakog pojedinca, pa čak i većih skupina, nekad je teško doći. Neki čak i ne žele otvoreno priznati da su napustili Crkvu. To saznamo tek kad našim župnim uredima preporučenom poštom javljaju da su istupili iz Katoličke crkve pa traže ispisnicu.

Dobru analizu temeljnih statističko-demografskih pokazatelja vjerske strukture stanovništva Đakovačke i Srijemske biskupije prema popisu pučanstva iz 1991. imamo u ŽIVIĆ, Dražen, Konfesionalna struktura stanovništva dijela Đakovačke i Srijemske biskupije u Republici Hrvatskoj prema popisu 1991. godine, *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 126 (1998), 786-801.

Udio stanovništva koji se prema tom popisu nije očitovao kao vjernici bio je manji od 10% pučanstva pojedinih župa. Najviše ih je bilo u gradskim župama. U spomenutom članku može se vidjeti tablica 3. koja pokazuje vjersku strukturu po župama, odnosno filijalnim mjestima. Osim pripadnika već tradicionalnih vjerskih zajednica na ovom području, u dijelu što ga pokriva Đakovačka i Srijemska biskupija u Hrvatskoj bilo je adventista 734, što iznosi 0,11%, ili općenito među stanovništvom na tom istom području bilo je 775 adventista, što čini 0,12%. Baptista je bilo 144 (0,02%), a isto toliko među stanovništvom cijelog područja. Jehovinih svjedoka bilo je 647 (što iznosi 0,10%), odnosno 676 (ili 0,10%) općenito među ukupnim stanovništvom. Bilo je mnogo onih koji se svrstavaju pod rubriku "ostali" (33.290, što je 5,20%; ili 34.505, što iznosi 5,19%), a onih koji se ne izjašnjavaju vjericima 18.695, što je 2,92%, ili 18.974, što je 2,85%. Za 7.433

⁶⁶ Usp. sličnu problematiku M. BARBIŠ, Rasprostranjenost pripadnika nekatoličkih vjerskih zajednica, sekti i novih religioznih pokreta u krčkoj biskupiji, u: *Riječki teološki časopis* 4 (1996.), br. 1, str. 117-124.

⁶⁷ Usp. *Stanovništvo prema vjeroispovijesti i materinskom jeziku po naseljima*, Dokumentacija 883., OZSRH, Zagreb, 1994.

osobe, tj. 1,16%, odnosno 11.160 (što iznosi 1,60%) općenito među stanovništvom na spomenutom području ne zna se kojoj vjeri pripadaju. U tablici 5. u istom članku moguće je vidjeti kako su vjere raspoređene po gradovima i seoskim naseljima. U Osijeku, koji predstavlja četvrtinu stanovništva biskupije, ima najviše adventista (161), zatim baptista (21), Jehovinih svjedoka (137). Poslije Osijeka po brojčanoj zastupljenosti slijede Slavonski Brod, Vukovar (i Borovo), Vinkovci, Valpovo, pa Đakovo i Županja. Sela imaju homogeniju vjersku sliku, dok su gradovi nešto šarolikiji. Sela su tradicionalno jača vjerna središta jer je u njima zabilježen manji broj onih koji su se iskazali ateistima. Da se ipak vidi nova vjerska struktura treba očekivati objavu podataka popisa pučanstva 2001. Nadamo se da će podaci, unatoč sugestiji građanima da se ne izjašnjavaju o vjerskoj pripadnosti, ipak biti pouzdani.

Može se reći da je neobično teško točno odrediti koje su to skupine i pokreti kod nas i koliko broje članova. Članova ima prema popisu oko 1500, što iznosi 0,25% ukupnog stanovništva. Hipotetično smijemo iznijeti procjenu da ih ima još toliko. Pa kad dodamo određeni broj simpatizera, brojka neće premašiti 1%. Fenomen je prisutan po cijeloj biskupiji, prije svega u gradovima, ponajviše u Osijeku. S obzirom da je promatrano područje maleno, sekte je teško kvalitativno promatrati. Općenito se može reći da su svi s kršćanskom matricom, osim svjedoka Jehove koje zapravo ne možemo smatrati kršćanima. Susreću se i pojedinci koji pripadaju mormonima. Rjeđe se susreću pripadnici Crkve ujedinjenja ili Moonovim sljedbenicima. Budući da oni žive u inozemstvu, na „privremenom“ radu, ne bi ih ovdje trebalo uopće uzimati u obzir. Postoje i neke sotonske skupine, ako je vjerovati onome što se može susresti u dnevnom tisku ili na Internetu. Pritom valja imati na umu da pojedini „slučajevi“ u javnosti nailaze na često širok odjek, pa mediji koji put mogu stvari prikazati većima nego što u stvari jesu⁶⁸.

Fenomen sljedbi postupno se širi u svijetu, sve više na sela, napose New age, Scijentološka crkva, i sl. Ne može se još reći da takve skupine i pokreti sa svojim vjerovanjima i idejama imaju u nas snažnijeg odjeka u društvu na vladanje i kulturu. To ne znači da sve dinamičnija zbivanja na našoj religijskoj sceni neće imati uskoro više utjecaja. Treba paziti i osluškivati na lažne gurue „domaće produkcije“ i ljude upozoravati na to. Literaturi koja o tom raspravlja treba pokloniti više pažnje.

⁶⁸ Tako je bilo i prigodom prve hrvatske sotonističke udruge koja se oglašila na Internetu u povodu Dana državnosti 2000. kao „Nečastivi napada s Interneta“ i sl. Terminologija nije ujednačena. Govori se tako o Luciferijanskoj crkvi u Hrvatskoj ili Hrvatskoj demonskoj crkvi u Varaždinu, Slavanskom Brodu, itd.

Budući da se o sektama sve više piše kao supermarketu alternativnih duhovnosti, o globalnom novo-religijskom inženjeringu, o sljedbenicima Sai Babe kojih ima i u Osijeku, zadržat ćemo se ipak ovdje samo na jednoj. Nije ih doduše teško predstaviti u nekoliko poteza, ali su na našem području, koliko nam je poznato, malobrojni: postoji tek jedan ili drugi član, što može za nas biti zanemarljivo.

Svjedoci Jehove

Prije svih drugih sljedbi treba govoriti o Svjedocima Jehove, koji se uporno šire ne samo po Zagrebu nego i po mnogim drugim mjestima. Vidimo ih i po Đakovcu s časopisom u ruci „Kula stražara“. Svojim načelima i naukom je najopasnija jer skoro potpuno negira kršćanstvo. Po posljedicama se skoro ništa ne razlikuje od suvremenog ateizma. U svojoj su propagandi jehovci najagresivniji i najmržnje prema svemu što je katoličko.

Osnivač pokreta je trgovac Charles Taze Russel (1852-1916), koji je bio odgojen u strogo kalvinističkom duhu, ali je počeo sumnjati u kalvinisku nauku o predodređenju ljudi za raj ili za pakao. Zato je 1879. osnovao vlastitu vjersku sektu. Ispočetka su se zvali „Ozbiljnim istraživačima Biblije“ da bi širili antitrinitarne, milenarističke i apokaliptičke nauke, a od 1931. njihovo udruženje dobiva ime „Jehovini svjedoci“ (koje se inspirira na Iz 43,10). Prvo im je ime vjerojatno bilo previše suho i znanstveno, premalo religiozno da bi moglo zahvatiti šire mase. Službeno im je ime kod nas *Kršćanska vjerska zajednica Jehovini svjedoci*⁷⁰. To je tipično američka sekta. Tijekom vremena se dobro konsolidirala i ustrojila

Treba o tome pogledati veoma vrijedne priloge Josip BLAŽEVIĆ, Više od sto vjerskih zajednica, pokreta, sljedbi..., Hrvatski »Areopag«, u: *Veritas* 38(1999.), br. 1, str.18-19.27-; ISTI, Kristova Crkva i Novo doba, Vodenjakove spletke, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 2, str. 18-19.; ISTI, Terapeutska ili vjerska zajednica? Shen Qi, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 3, str. 18-19.; ISTI, Invazija pozvanih proroka, Ivica Prokić i »Braco«, u: *Veritas* 38 (1999), br. 4, str. 18-19.; ISTI, Kolijevka prorokâ Novog doba, Teozofija, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 5, str. 18-19.; ISTI, Homeopatija i Eldorfska škola, Antropozofija, u: *Veritas* 38 (1999), br. 6, str. 18-19.; ISTI, Prijateljski krug tune Gröninga, Dr. Ratimir Šimetin, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 7-8, str. 18-19.; ISTI, Iskustva jednog egzorcista (1), Sotonizam u New ageu?!, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 9, str. 18-19.; ISTI, Iskustva jednog egzorcista (2), Paralelni svjetovi, u: *Veritas* 38 (1999), br. 10, str. 18-19.; ISTI, Lotusova moć« i »Univerzalna ljubav«, »Dr.« Giovanni Garbin, u: *Veritas* 38 (1999), br. 11, str. 18-19.; ISTI, Moć prokletstva i nadmoć blagoslova, Uroci, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 12, str. 18-19.; ISTI, 2000. godina od Kristova rođenja, A koji je pravi Krist?!, u: *Veritas* 39 (1999.), br. 1, str. 18.; ISTI, Proroci New agea, Svjetonazor Paula Coelho, u: *Veritas* 39 (1999.), br. 2, str. 18-19.; ISTI, Svećenički celibat na nišanu, Opet Komaja, u: *Veritas* 39 (1999.), br. 3, str. 16-17.; ISTI, Sveta energija, Reiki, u: *Veritas* 39 (1999.), br. 4, str. 18-19.; te članci o prnaoterapiji, reikiju, yogi, bioenergiji, itd. u istom godištu *Veritasa*: S. RABAR, Lakovjernost, a zla namjera?, Dijalog s New ageom, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 6, str. 22-23.; ISTI, Monološko projiciranje i dijaloški susret, Črvanje s vlastitom sjenom, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 7-8, str. 22-23.; ISTI, Lakovjernost, a ne zla namjera?, Tko su pripadnici New agea?, u: *Veritas* 38 (1999.), br. 9, str. 22-23.

da bi postala efikasnijom. Umjesto normalne Biblije objavili su kao svoj domaći proizvod svoju „cjelovitu Bibliju“, bez deuterokanonskih knjiga, Bibliju po svojoj mjeri pod nazivom *Prijevod novoga svijeta Svetih pisama*, na žalost, s mnogim promjenama u tekstu. Puna je manipuliranih odlomaka, koje idu za tim da podrže njihovu krivotvorenu nauku. Kao diletanti u Bibliji jehovci odbacuju svaki susret s katoličkim i protestantskim biblijskim stručnjacima. Za njih Isus Krist nije Sin Božji, nego je tek nebesko Jehovino stvorenje, savršeni čovjek, kojemu se ne smije klanjati, itd. Križ se odbacuje kao relikvija poganstva... Jehovci odbacuju sakramente, niječu dogmu Presvetoga Trojstva, božanstvo Isusa Krista i nauku o otkupljenju od grijeha, niječu besmrtnost duše... Zbog toga se jehovci i ne mogu zvati kršćanima. Obavljaju samo krštenje odraslih uranjanjem u bazenima za kupanje. Krštenje im znači javno očitovanje da su se „predali Jehovi da bi vršili njegovu volju“. Odbacuju Crkvu i usmenu predaju, ali slijepo vjeruju Rusellovim spisima i njegovoj predaji. Pod prijetnjom izopćenja iz svoje zajednice svojim članovima zabranjuju transfuziju krvi.

Viđamo ih po dvoje, koji put pred vlastitim vratima, agresivni su i borbeni, počinju rasprave s nekoliko naučenih citata iz Sv. pisma. Najčešće su takvi propagandisti žene, koje se ne ustručavaju i ne stide čekati na trgovima i ulicama čekajući prolaznike da ih dobiju za sebe⁷¹. Šire se osobito među ljudima koji nisu nikada temeljito upoznali pravovjerni katolički nauk niti su imali prilike saznati koga je Bog ovlastio tumačiti Sv. pismo.

⁷⁰ Tko su Jehovini svjedoci i što uče v. A. MATELJAN, *Pred svjedocima Jehove, Autentični tumači Božje riječi ili zloguki proroci propasti*, CuS, Split, 1996.; ISTI, *Pred svjedocima Jehove*, u: A. MATELJAN, *nav.dj.*, str. 365-391; V. MERČEP, *Svjedoci Jehove - Katolička prosudba*, CuS, Split, 1993.; Vlado i Mirela MIKEC, *Jehovini svjedoci*, u: *Izazov istine* 7(1995.), br. 1, str. 21-22; I. ZIRDUM (prir.), *Što nam je misliti o „Jehovinim svjedocima“?*, UPT, Đakovo, s.a.; *Svjedoci Jehove u svjetlu katoličke nauke*, Pazin, 1965.; W. BARTZ, *Sekte danas, Nauk, organizacija, rasprostranjenost*, KS, Zagreb, 1984., str. 122-139; K.-H. EIMUTH (izd.), *Gott, Jehova, Krishna oder was? Kurzinformationen zu Sekten und religiösen Strömungen*, Frankfurt am Main; K. ALGERMISSEN, *Sektenwesen der Gegenwart*, Aschaffenburg, 1962.; Z. RENKER, *Unsere Brüder in den Sekten, Die Zeugen Jehovas*, Lahn-Verlag, Limburg, 1963.; R. SPRUNG, *Zatvor bez zidova. Bili smo Jehovini svjedoci*, Split, 1984.; T. TRSTENJAK, *Metode propagande i uzroci uspjeha novih religioznih pokreta*, u: M. NIKIĆ (ur.), *nav. dj.*, str. 64-65.

⁷¹ Usp. opširnije H. M. CAMMANS, *Sekten, Die neuen Heilsbringer?*, Patmos, Düsseldorf, 1998., str. 225-233.

Zaključak

Sedamdesetih su godina, kad je prodor novih pokreta bio značajan (Jugendreligionen), mladi do 25 godina bili oni kojima su se obraćali sektaši. Puno ih je puta, ali za kratko, uspjeli. Sad se tu vide promjene. Širitelji sljedba obraćaju se odraslim osobama. Pogotovo tako rade oni koji propagiraju psihotehniku i meditaciju. Takvi će većinom zadržati svoju uhodanu okolinu (obitelj, rad, stan), ali će duhovno, iznutra, otići u jedan drugi svijet i dopustiti da ih nova ideologija posve obuzme.

Zbog dolaska novih sljedbi i pokreta, većinom s dalekog istoka, treba se razbrinuti i razmisliti. Još nemamo savjetovišta za one koji su se našli u vrtlogu novih zbivanja. Od zapadnog društva, koje je po svojem usmjerenju ravnodušno prema potrošnje, blagostanja i standarda, ne treba očekivati nikakvu alternativu. Pitati se zato treba: Kako živimo kao kršćani? Promičemo li zdravu teologiju? Ako je netko ostao bez osobnog vjerskog temelja, nitko ga neće moći zadržati da ne posegne za prividnim alternativama, za koje će se dotični angažirati, ali koje će ga odvesti od istine evanđelja. Traganje za smislom, sigurnošću i nadom zahtijeva naše svagdanje svjedočenje. Zato se ističe kršćanstvo koje svjedoči. Nije nam svejedno, jesmo ili nismo »pismo Kristovo« (2 Kor 3,3), koje mogu čitati i poznati svi ljudi! Crkva se ne smije pasivno suobličavati svijetu. Ona jest i mora ostati evanđeoska, vidljivo evanđeoska. Kao takva neće izbjeći pravost i radikalnost evanđelja koje nas uvijek zbunjuju.

Crkvu koju je Isus Krist osnovao sastoji se od ljudi. Kao svaka ljudska zajednica ona se uvijek treba obnavljati da ne okošta, treba se prilagođavati i pripremati za zadaće koji joj nameće vrijeme. Ecclesia semper reformanda. Takve obnove Crkva uvijek poduzimala na svojim saborima i sinodama. Takve su obnove u Crkvi vodili ljudi nadahnuti Božjim Duhom. Sv. Franjo Asiški je osnovao franjevence da u Crkvi već prilično svjetovnoj oživi ideal siromaštva, a zavađene ljudove privede miru. Takve su obnove poduzimane i protiv Crkve i izvan Crkve, nakon čega bi došli bolni razdori i postanak sljedbi.

Djela apostolska svjedoče kako je Božji Duh bio s mladom Crkvom ne samo na dan Pedesetnice već i u važnim odlukama, napose kad se mlada Crkva nastala u židovstvu otvorila poganima. Duh Božji je u njoj trajno djelovao. Djele i danas kad se toliko kuka zbog vjerskog nehaja, otpada i moralnog razvrata. To potvrđuju pokreti obnove u krilu Crkve posljednjih pedeset godina.

Kako se odnositi prema posebnim skupinama i religioznim udrugama izvan Crkve? Mi ih kritiziramo, što je normalno kad je u pitanju njihov isključivi i izvorni nauk, ali ih susrećemo s dopustivom tolerancijom. Ne ćemo napustiti svoja uvjerenja kad poštujemo tuđa. Naša tolerancija nije posljedica ravnodušnosti u

vjerskim pitanjima. Ona je zapravo plod naše vjere u Boga i u Isusa Krista. Uvjereni smo da se Bog obraća i drugima, našim bližnjima, makar mi to katkad ne razumijemo. Bog prihvaća nas kao i druge u svim njihovim životnim odnosima.

Dogodit će se katkad da tolerancija nema smisla. Ima naime posebnih skupina i religioznih istomišljenika koji se nedopustivo ponašaju. Ne radi se tu o osudi ili otklonu pojedinih sljedbenika, već o odbijanju njihova nauka i načina ponašanja. Nije prihvatljivo kad predstavnici pojedinih skupina i religioznih udruga u svom vrbovanju obilaze od kuće do kuće, ili kad u svojim razgovorima krivo tumače i podcjenjuju vjeru Crkve. Odbijamo iskorištavanje evanđelja radi stjecanja materijalnih probitaka kao što je to kod nekih. Protivimo se težnji odgovornih u takvim zajednicama i skupinama kad umanjuju slobodu odluke svojim članovima i sputavaju im mogućnost stvarne kritike. Protivimo se njihovim vođama koji zbog svog utjecaja i upravnog položaja kušaju druge učiniti ovisnima o sebi, umjesto da im pomognu doći do samostalne, radosne vjere. Ako se negativni postupci negdje pojedinačno susreću, ne smije se odmah na temelju njih donositi paušalne ocjene, već ih treba pojedinačno razmotriti. Radi se ovdje o budnoj stvarnoj kritici i snošljivoj otvorenosti. Mjerilo za sve je evanđelje Isusa Krista: Novi zavjet.

Nije lako odgovoriti, koji je uzrok da se i u nas nađe članova raznih sljedbi. Jesmo li mi zakazali? Jesu li naše strukture krute, dok ljudi ipak više vole jednostavnost, elastičnost? Ili je u nas čak došlo do paralize pa se zato ljudi bore za pokrete i slobodu?!

Začuđuje da neki snažno osporavaju postojeće strukture i suprotstavljaju im slobodu koja se sviđa Duhu Svetom, ipak se sami udružuju i organiziraju svoja tajništva, izvršne urede... Čak skupine koje se rado opisuju kao „spontane“ nisu ništa manje konstituirane skupine. Lako je u njih ustanoviti određene nedosljednosti između riječi i djela. Možda je nedosljednost ipak samo prividna pa riskiramo tako prikriti dublji problem s kojim se moramo suočiti! Sljedbe su i nama ispit savjesti. Nipošto ne bismo smjeli reći da smo na tržištu vrednota gdje vlada ponuda i potražnja! Oštro, otvoreno, kritički valja javno postaviti određena pitanja sebi i svojoj Crkvi: kako odgajamo svoje mlade za vjeru i duhovnost? Jesmo li na visini svoje zadaće i skrbimo li se za izgradnju zajednice toliko da možemo podržati hod njezinih najslabijih članova, potrebnih potpore i topline?

Ponešto nam od novoga valja prihvatiti, ponešto na vrijeme popraviti. Strukture nisu nepotrebne, ali nije dobro ako su krute ili nepokretne. Neki i tu pretjeruju. Kad bismo čak govorili o nekoj vrsti demokracije u Crkvi, i to bi bio oblik određenog uspostavljenog autoriteta. Još dalje bismo otišli kad bismo htjeli istražiti zašto se pojavljuju religiozni lideri.

Facit: treba što prije uspostaviti službu koja će pratiti pitanja posebnih skupina, udruga i sekta a to zato da pomogne svakom tko je slučajno došao u kontakt s novim religioznim pokretom, a traži pomoć, posebno njegovi ukućani. Na otvorenom „sajmu religija“, „duhovnih restorana“ i novih ideja kršćanin se lako ne snalazi. Uvijek će se naći određeni postotak ljudi koji će pružiti ruku da ubere plod s „izazovnog stabla“, uz obrazloženje da je „stablo dobro za jelo, za neki zamamljivo, a za mudrost poželjno“ (usp. Post 3,6). Da bismo više cijenili svoje, potrebno je dobro poznavanje cijene „robe na tržištu“.

A kad su u pitanju pokreti i udruge unutar Crkve, potrebno je više spremnosti za pravi pluralizam. U Crkvi treba biti mjesta za sasvim različite putove: za stare i prokušane, ali i za nove i priznate. Granice pritom nisu sasvim oštro određene. Ponešto će nam se učiniti novim, a radi se o nečem što smo zaboravili ili izgubili. Ponešto će biti povratak na prevladano, ali ipak u sebi može imati vrijednu novu perspektivu. Svi koji u svojim skupinama i zajednicama žele ostvariti neke svoje predodžbe o živoj Crkvi izvan utabanih putova moraju znati da ima onih koji kritički promatraju njih i njihov način života. Udruge, koje su u punom crkvenom zajedništvu i koje su kanonski utemeljene, nemaju što skrivati i ne trebaju im se bojati kritičkih pogleda. Naprotiv, prihvatit će ih kao mogućnost da ponovno sami sebe preispitaju.